

P

**omagamy
sobie
w pracy**

ROK XXXII

NR 2

1987 R

WOJEWÓDZKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA
IM. EMANUELA SMÓLKI W OPOLU

POMAGAMY SOBIE W PRACY

Półrocznik Instrukcyjno-metodyczny

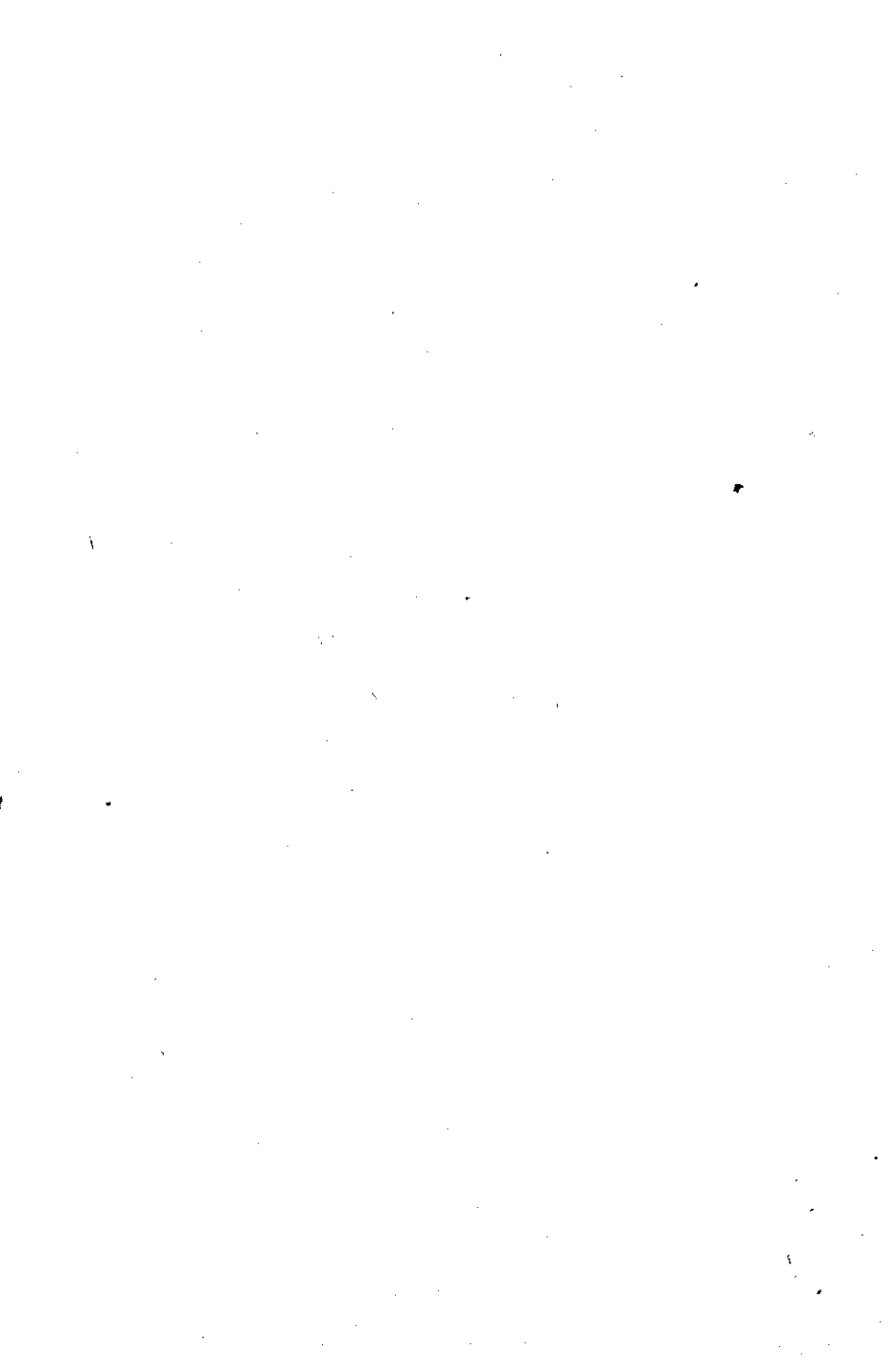
WOJEWÓDZKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA im. E. SMÓLKI

W OPOLU

ROK XXXII

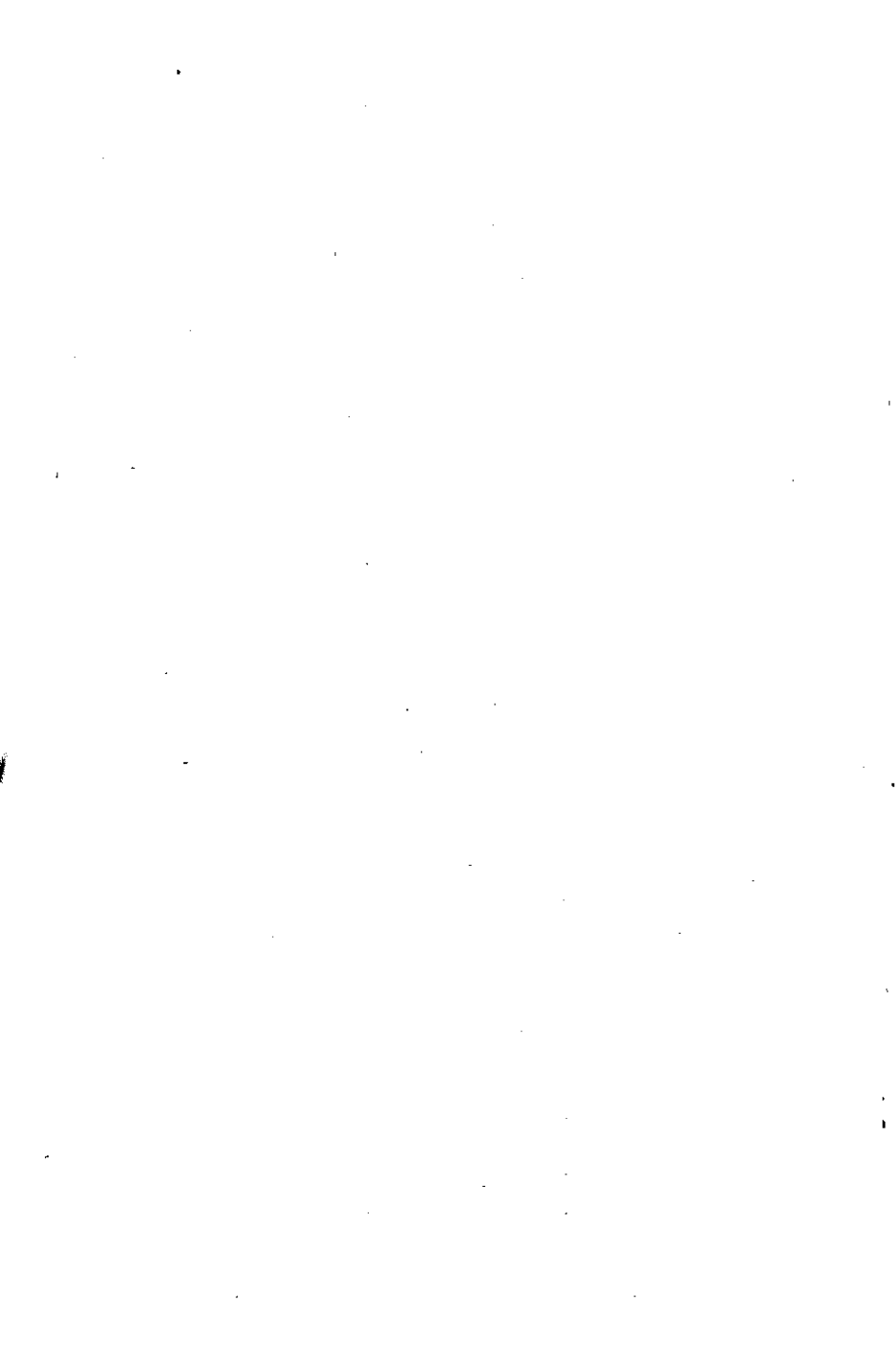
NR 2

1987

Spis treści

	Strona
1. Piotr Polus - Centralne gromadzenie zbiorów po 10 latach. Wady i zalety.	15
2. Hanna Jamry - Związek Polaków w Niemczech. Konspekt lekcji bibliotecznej.	243
3. Zestaw lektur do przedmiotów uzupełniają- cych wprowadzonych w szkołach średnich i zawodowych w roku szkolnym 1986/87	2527
4. Janina Kościów - Działalność Zarządu Okręgu SBP w latach 1952-1987	3943
5. Maria Kalczyńska - Wydawnictwa Instytutu Śląskiego w Opolu	5907

Centralne gromadzenie zbiorów po 10 latach. Wady i zalety.

Minęło już 10 lat od podjęcia przez WBP w Opolu pierwszych prób związanych z centralnym gromadzeniem i opracowaniem zbiorów, prace te podjęto bowiem w lutym 1977 r.

Doświadczenia WBP związane z centralnym zaopatrzeniem bibliotek w nowości wydawnicze są zarówno pozytywne jak i negatywne. Wielu błędów i trudności nie można było przewidzieć, albowiem ujawniły się one dopiero na etapie realizacji podjętych założeń. Wpływ na to miało wiele czynników, w tym również czynników niezależnych od WBP.

Wprowadzenie centralnego gromadzenia i opracowania zbiorów miało na celu:

- 1/ ujednoczenie w skali województwa opracowania zbiorów,
- 2/ zaopatrywanie wszystkich bibliotek publicznych województwa w książki wartościowe,
- 3/ wyrównywanie wskaźnika zaopatrzenia bibliotek terenowych w nowości wydawnicze,
- 4/ racjonalną gospodarkę funduszami,
- 5/ wyeliminowanie czynności powtarzalnych w procesie gromadzenia i opracowania zbiorów.

System centralnego zaopatrzenia bibliotek w nowości wydawnicze w okresie minionego dziesięciolecia przechodził wiele zmian, trudno jednak byłoby nazwać go dynamicznym.

albowiem zmiany te polegały głównie na redukcji założeń podstawowych wymienionych wyżej. Wystarczy wspomnieć, iż w dwa lata od wprowadzenia centralizacji zrezygnowano z gromadzenia zbiorów do ponad połowy bibliotek / z systemu wyłączono biblioteki miejskie i gminne wraz z filiami - ogółem ponad 150 placówek/.

Odstąpienie od prowadzenia zakupu dla tych bibliotek spowodowane było trudnymi warunkami lokalowo-materiałnymi, trudnościami transportowymi oraz brakiem kadrowymi.

W Opolu w przeciwieństwie do innych bibliotek wojewódzkich, które podjęły centralizację /np. w Rzeszowie i Gdańsku/ nie utworzono księgarni wysyłkowej, został więc przyjęty "model magazynowy". Przyjęcie takiego modelu spowodowało olbrzymie skomplikowanie prac. Dostarczone po uprzednim zamówieniu książki były kierowane do magazynu WBP, gdzie należało je rozpakować, opracować, rozdzielić na określone placówki, spakować oraz wyekspediować własnym transportem do podległych placówek. W magazynie zalegały więc tysiące paczek z książkami do przyjęcia oraz już przygotowanych do ekspedycji / w owym czasie WBP kupowała ok. 150.000 wol. rocznie/. Plusem takiego systemu był fakt, że książki docierały do bibliotek kompletnie opracowane, można więc było włączyć je niemal natychmiast w obieg czytelniczy. Minusem natomiast było to, iż książki docierały do bibliotek z opóźnieniem sięgającym kilku miesięcy w stosunku do ich ukazania się na rynku księgarskim. Z poszukiwanych nowości wydawniczych stawały się pozycjami mniej atrakcyjnymi, a nie-rzadko już przebrzmiałymi.

Sytuacja taka trwała do 1 stycznia 1984 roku, kiedy to dla potrzeb WBP wytypowano księgarnię wysyłkową; początkowo była to Wojewódzka Księgarnia Rolnicza, a w

okresie późniejszym nowo uruchomiona księgarnia wyszcząca się przy placu Lenina, Korzystanie z usług księgarni wysyłkowej w znaczny sposób przyczyniło się do podniesienia sprawności gromadzenia zbiorów. Od tej pory książki są wysyłane drogą pocztową i docierają do bibliotek w tym samym czasie w jakim znajdują się na rynku księgarskim. Dużym minusem takiego sposobu gromadzenia okazał się fakt, iż książki docierają do bibliotek nieopracowane. Wywołało to niezadowolenie wśród bibliotek uczestniczących w systemie. W związku z tym Oddział Opracowania Zbiorów rozpoczął od 1985 roku zamieszczanie na specyfikacjach syaboli klasyfikacji. Natomiast karty katalogowe powielane na Mini-Graphie oraz karty rejestracyjne prenumerowane w Bibliotece Narodowej są dosyłane w okresie późniejszym / ok. 3-4 miesiące w stosunku do daty otrzymania książek/

W ostatnich latach poważnym zmiarom uległ system finansowania zakupów książek. Do 1983 roku WBP dysponowała centralnym funduszem na zakup nowości wydawniczych. W październiku 1983 roku została przeprowadzona przez Wydział Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Opolu wycinkowa kontrola w zakresie centralnego finansowania zakupu książek. Kontrola ta wykazała szereg poważnych uchybień. Stwierdzono m.in., że system finansowania w żaden sposób nie zabezpiecza odpowiedzialności majątkowej tak przez WBP, jak również przez placówki terenowe. W związku z tym Urząd Wojewódzki podjął decyzję o p r z e j ś c i o w y m /podkreślenie P.P./ odetąpieniu od centralnego finansowania zakupu książek przez WBP,

W związku z powyższym od 1984 roku wprowadzono zmodyfikowany system zakupu, który polega na tym, iż fundusz jest zdecentralizowany tzn. płatnikami są biblioteki terenowe, natomiast zakupów nadal dokonuje WBP.

Decentralizacja funduszy przyniosła ze sobą szereg ujemnych skutków. Jednym z najbardziej istotnych

jest ten, że WBP nie ma możliwości w sposób konkretny zaplanować niezbędnych kwot na zakup książek do poszczególnych bibliotek uczestniczących w systemie. Fundusze te bowiem są przyznawane przez urzędy gmin, nie zawsze w wysokości wystarczającej na ilościowe i rzeczowe wykonanie planu. Wystarczy wspomnieć, że w IV kwartale 1985 roku z powodu wyżej wymienionych czynników niemal dla połowy bibliotek trzeba było zaprzestać zakupów. Natomiast w 1986 roku w odniesieniu do 18 placówek przekroczono kwoty przeznaczone na zakup nowości. Istnieją spore trudności z realizacją obowiązującego wskaźnika zakupu książek na 100 mieszkańców, przy czym w okresie dwu ostatnich lat zdają się one nasilać.

Tabela nr 1 - Realizacja planu zakupu książek na 100 mieszkańców w 34 bibliotekach gminnych w latach 1981-1986

rok	Liczba b-k, które wykonały plan	Liczba b-k, które nie wykonały planu
1981	22	12
1982	34	-
1983	29	5
1984	34	-
1985	22	12
1986	13	21

Jedynie w 1982 roku oraz 1984 dla wszystkich bibliotek gminnych objętych centralnym zakupem została przydzielona odpowiednia liczba książek. Najbardziej tragicznie wyglądała sytuacja w 1986 roku, kiedy to aż 21 bibliotek nie osiągnęło wymaganego minimum.

Różnice między poszczególnymi bibliotekami w zakresie zaopatrzenia w nowości wydawnicze są bardzo duże. Tabela nr 2 przedstawia przypadki skrajne, a więc jedynie te placówki, które w poszczególnych latach otrzymały najwięcej i najmniej woluminów w przeliczeniu na 100 mieszkańców.

Tabela Nr 2.Biblioteki, dla których zakupiono najwięcej i najmniej książek na 100 mieszkańców w latach 1981 - 1986

Biblioteki, które zakupiły najwięcej książek			Biblioteki, które zakupiły najmniej książek		
G B P	wymagany wskaźnik	liczba książek zakupionych na 100 mieszkańców	G B P	wymagany wskaźnik	liczba książek zakup. na 100 mieszkańców
1981 Pako- sławice	20	60,8	Chrzęsto- wice	18	11,3
1982 Pokój	18	65,0	Łubniany	18	18,0
1983 Świer- czów	20	39,9	Łubniany	18	15,1
1984 Cisek	20	43,8	Lasowice	18	22,0
1985 Cisek	20	35,5	Prószków	18	10,5
1986 Walce	18	26,6	Bierawa	18	8,3

Jak widać z danych zamieszczonych w tabeli, różnice w zaopatrzeniu bibliotek w nowości wydawnicze są olbrzymie. Trudno więc byłoby udowodnić, że centralny zakup przyczynił się do wyrównania wskaźnika zakupu. W poszczególnych latach różnice w ilości zakupionych książek są nawet kilkukrotne, przy czym najgorzej wygląda sytuacja w 1981 r. oraz 1986 r.

Jeżeli natomiast porównać średnią wojewódzką zakupu książek na 100 mieszkańców wykazuje ona od 1981 r. do 1984 r. stały wzrost, natomiast w latach 1985-1986 gwałtownie spada. Jest to jednakże "średnia", poza którą kryją się olbrzymie różnice w zaopatrzeniu w nowości wydawnicze poszczególnych bibliotek. Średnia ta na przestrzeni lat 1981-1986 kształtowała się następująco:

1981 r.	- 17,6	wol./mieszk.
1982 r.	- 18,9	--
1983 r.	- 21,6	--
1984 r.	- 25,2	--
1985 r.	- 20,5	--
1986 r.	- 19,3	--

Jakie są zatem przyczyny takiego stanu rzeczy? Co stoi na przeszkodzie w prawidłowym gromadzeniu zbiorów? Jedną z głównych przyczyn jest wzmiankowany już brak funduszy. Następną przyczyną jest zachwiany rynek księgarski, nieotrzymanie z PP "Dom Książki" tytułu książek, na ile zostało złożone zamówienie. Trzecim powodem jest ustawiczny wzrost cen, trudno więc na podstawie średniej ceny książki z roku ubiegłego zaplanować niezbędną kwotę pieniędzy w celu wykonania planu zakupu.

Czy są jeszcze jakieś nieprawidłowości, które wpływają na niewłaściwe gromadzenie zbiorów? Odpowiedź brzmi - tak, jest ich wiele. Jedną z najbardziej istotnych jest rozdzielenie Działu Gromadzenia, Uzupełniania i Opracowania Zbiorów na dwa, rozmieszczone w różnych punktach miasta lokale. Scalenie Działu w jeden organizm powinno spowodować wiele pozytywnych skutków: usprawnić komunikację wewnątrz Działu, wpłynąć na bardziej efektywne opracowanie zbiorów, a przede wszystkim pozwoliłoby uniknąć dublowania wielu prac.

Drugą nieprawidłowość stanowi fakt nieoddziaływania bibliotek terenowych /oprócz GBP w Dobrzenu Wielkim i Prószkowie/ na dobór księgozbioru. Biblioteki nie nadsyłają AZ, nie zamawiają też książek za pomocą w inny sposób składanych dezyderatów. Trudno natomiast wyobrazić sobie sytuację, aby Dział Gromadzenia, mimo posiadanego warsztatu informacyjnego, mógł w sposób bezbłędny gromadzić zbiory dla zróżnicowanych środowisk, które przecież najlepiej znają pracujący w nich bibliotekarze. Należałoby więc podjąć

prace zawierające dozwiany tego stanu rzeczy w ten sposób, aby bibliotekarze mieli możliwość wpływu na dobór księgozbioru chociażby przez:

- a/ zamawianie książek na AZ-ach,
- b/ telefoniczne lub teleksowe składanie dezyderatów /teleks znajduje się w Dziale Gromadzenia/,
- c/ okresowe przeglądy egzemplarzy sygnałnych i zamawianie książek na ich podstawie.

Wszystkie przytoczone wyżej uwagi mają charakter negatywny, a więc deprecjonujący centralizację gromadzenia. W takim razie czy centralizacja ta ma jakieś jaśniejsze strony? Odpowiadając na to pytanie stwierdzić należy, iż najbardziej istotną zaletą jest otoczenie bibliotek gminnych, a więc placówek najsłabszych zarówno pod względem kadrowym, lokalowym i finansowym, specjalną opieką.

W 1983 roku WBP przeprowadziła badania na temat funkcjonowania centralnego zakupu. Z analizy ankiet wynika, że 30 bibliotekom /75%/ centralny zakup odpowiada, natomiast 9 bibliotekom /22,5%/ odpowiada częściowo. Zdecydowanie przeciwko centralizacji opowiada się tylko jedna biblioteka /GBP w Pokoju/.

Bibliotekarze przychylają się do centralnego gromadzenia i opracowania zbiorów uzasadniając swe zdanie:

- 1/ dużymi odległościami między miejscowościami, w których znajdują się biblioteki i księgarnie,
- 2/ ujednoczeniem opracowania zbiorów,
- 3/ właściwym doбором książek przez WBP /1/.
- 4/ trudnościami związanymi z zakupem atrakcyjniejszych pozycji w najbliższej księgarni.

- 5/ dostarczaniem książek na miejsce bez konieczności kłopotliwego ich dowozu z księgarni,
- 6/ oszczędnością czasu przez zlikwidowanie konieczności technicznego przysposobienia książek do udostępnienia /klasyfikacja i katalogowanie/.

Niniejsze rozważania nie wyczerpują tematu związanego z centralizacją wprowadzoną przez WBP w Opolu. Zostały w nich zasygnalizowane jedynie najbardziej istotne tematy. Wydaje się, że idea centralizacji gromadzenia na szczeblu województwa jest słuszna. Mimo wielu trudności związanych z tymi pracami, zapewniono bibliotekom szczebla gminnego pomoc w najtrudniejszych pracach. Centralne gromadzenie miałoby przebieg bardziej racjonalny, gdyby: od początku zapewniono współpracę WBP z księgarnią wysyłkową, nie obejmowano centralizacją silnych bibliotek miejskich i gminnych, zapewniono ponownie centralizację funduszy oraz opracowano system oddziaływania bibliotek terenowych na dobór księgozbioru.

Doświadczenia wielu krajów, w tym również krajów socjalistycznych wskazują, iż można sprawnie w sposób centralny kompletować księgozbiory tak, aby właściwe książki docierały do właściwego czytelnika, w odpowiedniej liczbie i w odpowiednim czasie.

Hanna Jamry

ZWIĄZEK POLAKÓW W NIEMCZECH

Konspekt lekcji bibliotecznej

W roku bieżącym obchodzimy 65 rocznicę powstania Związku Polaków w Niemczech. Rok 1988 będzie również jubileuszowym, bowiem w lutym przypada 65 rocznica powstania Dzielnicy I Związku Polaków w Niemczech, a w marcu 50 rocznica Kongresu Polaków w Niemczech. Są to znakomite okazje do przypomnienia młodzieży patriotycznej i bohaterskiej postawy Polaków w walce o utrzymanie polskości na ziemiach zachodnich. Program nauczania historii przewiduje krótkie omówienie działalności Związku Polaków w Niemczech w trzeciej klasie szkoły średniej. Bibliotekarze zaś przeprowadzając lekcję biblioteczną, mającą na celu zaprezentowanie młodzieży różnego typu wydawnictwa informacyjne w bibliotece, będą mogli temat o organizacji polskiej w Niemczech omówić szczegółowo.

C e l e l e k c j i

- poznawczy - Lekcja ma na celu: poszerzenie wiadomości młodzieży o Związku Polaków w Niemczech, a w zakresie czytelnictwa przybliżenie różnego typu wydawnictw informacyjnych i zapoznanie ze sposobem sporządzania spisu bibliograficznego.

- kształcący - Wykształcenie uświadomości odsądzania w różnego typu wydawnictwach poszukiwanego materiału.
- wychowawczy - Uświadomienie młodzieży znaczenia organizacji Związku Polaków w Niemczech oraz tego, że wypróbowane metody germanizacji, którym uległy całe obszary krajów słowiańskich, na ziemi śląskiej okazały się bezużyteczne i zamiast wynarodowienia, doprowadziły do wysokiej świadomości narodowej.

Przebieg lekcji

1. Omówienie tematu i celów lekcji.
2. Wprowadzenie teoretyczne do tematu / 5 minut/.
3. Zapoznanie ze źródłami informacyjnymi / 5 minut /.
4. Ćwiczenia / 20 minut /:
 - podział uczniów na 9 zespołów po 2-3 osoby
 - rozdanie kart ćwiczebnych
 - samodzielna praca uczniów w zespołach.
5. Głośne wypowiedzi młodzieży w kolejności numerów kart ćwiczebnych / 15 minut /.
6. "Żywa bibliografia" - zademonstrowanie i omówienie wykorzystanych źródeł informacji przez podanie autora, tytułu, miejsca i roku wydania oraz typu publikacji / 15 minut/.
7. Sporządzenie zestawu bibliograficznego / 15 minut /.
8. Podsumowanie lekcji / 15 minut /:
 - znaczenie Związku Polaków w Niemczech
 - rola książki i czasopisma jako źródła informacji.
 - znaczenie spisów bibliograficznych.

Uwagi metodyczne

Lekcja przeznaczona jest dla młodzieży klas trzeciej i czwartej szkoły średniej.

Czas trwania: dwie godziny lekcyjne.

Pomoce: mapa Śląska , wystawa materiałów o Związku Polaków w Niemczech.

W y k a z l i t e r a t u r y p o t r z e b n e j d o ć w i c z e ń

Książki

Boenigh J.: Wyroki. Warszawa: Lud. Spółdz. Wydawnicza 1970, 172 s.

Czajkowski B.: Rodło. Wszystko o ... Warszawa: Kraj. Agencja Wydawnicza 1975, 127 s.

Drozdowski S., Hajduk R., Rusinek Z.: Kartoteka śmierci. Opole: Opolskie Towarzystwo Kulturalno-Oświatowe 1973, 146s.

Hajduk R.: Od "Nowin" do "Trybuny". Z notatnika opolskiego redaktora. Katowice: "Śląsk" 1970, 216 s.

Hajduk R., Popiołek S.: Encyklopedia która się nie ukazała. Katowice: "Śląsk" 1970, 251 s.

Kapiszewski H.: Związek Harcerstwa Polskiego w Niemczech. Zarys historyczny ze szczególnym uwzględnieniem lat 1933-1939. Warszawa: "Pax" 1969, 262 s.

Lehr H., Osmańczyk E.: Polacy spod znaku Rodła. Warszawa: Wydaw. Min. Obrony Narodowej 1972, 319 s.

Leksykon Polactwa w Niemczech. Warszawa: Państw. Wydawn. Naukowe . 1973, 636 s.

Osmańczyk E.J.: Wisła i Kraków to Rodło. Warszawa: "Nasza Księgarnia" 1985, 216 s.

Śląski słownik bibliograficzny. T.3. Katowice: "Śląski Instytut Naukowy 1981, 373 s.

Wielka Encyklopedia Powszechna PWN. T.12. Warszawa: Państw. Wydaw. Naukowe 1969, 886 s.

Wrzesiński W.: Na swoim i wśród obcych. Z życia Polaków w Niemczech międzywojennych. Katowice: "Śląsk" 1971, 71 s.

Czasopiśmi

Kalendarz Opolecki 1972

Kwartalnik Nauczyciela Opolskiego 1971 nr 1, 1972 nr 2,
nr 3 i 4

Kwartalnik Opolecki 1969 nr 1-2, 1972 nr 3, 1984 nr 2
Opole 1972 nr 4, nr 5, nr 6, nr 7

Pomagamy Sobie w Pracy 1972 nr 1

Wczoraj Dzisiaj Jutro 1971 nr 1/2, 1982 nr 1-2, 1983 nr 2-3,
1984 nr 3, nr 4

W p r o w a d z e n i e

Po I wojnie światowej, kiedy ostatecznie ukształtowały się zachodnie granice Polski, w Republice Weimarskiej pozostało około 1,5 - 2 mln Polaków. By uchronić tę blisko 2 milionową masę przed dyskryminacją narodową powołano do życia organizację pod nazwą Związek Polaków w Niemczech, która miała skupić w swoich szeregach wszystkich Polaków zamieszkałych na terenie Niemiec i posiadających obywatelstwo niemieckie. Nie była to partia polityczna, ale jak to wynika z programu: "naczelna organizacja Polactwa w Niemczech". Związek miał nadawać kierunek działania wszystkim organizacjom i instytucjom polskim. Związek Polaków w Niemczech terenowo podzielony był na pięć dzielnic. Śląsk Opolecki otrzymał miano Dzielnicy I. Siedemnaście lat istnienia Związku, zawartych pomiędzy 27 sierpnia 1922 a 4 września 1939 roku, obfitowało w działalność szczególnie owocną na polu utrzymania polskości w rejonach zamieszkałych przez etnicznie polską ludność.

O tym ważnym w dziejach Śląska okresie mówi wiele publikacji, niektóre z nich zaprezentowane są na wystawce, są to: encyklopedie, słowniki, albumy, monografie, wspomnienia, kalendarze, roczniki czasopism.

Wykorzystując zgromadzoną literaturę uczniowie, podzieleni na zespoły, odpowiadają na pytania zawarte w kartach ćwiczebnych. Pytania zostały ułożone w 9 blokach problemowych tak, by młodzież przygotowując odpowiedzi, miała pełny obraz działalności Związku Polaków w Niemczech.

K a r t y ć w i c z e b n e

Zestaw I Przyczyny powstania Związku Polaków w Niemczech

1. Na podstawie "Leksykonu Polactwa w Niemczech", którego fragmenty zamieszczono w książce R.Hajduka i S.Popiołka: Encyklopedia która się nie ukazała, wyjaśnij hasło: Germanizacja.
2. Omów sytuację ludności polskiej na terenie Republiki Weimarskiej po I wojnie światowej na podstawie literatury: Adamiec F.: W 50 rocznicę Związku Polaków w Niemczech. Pomagamy Sobie w Pracy 1972 nr 1 s.7-11
Adamiec F., Świerc P.: Związek Polaków w Niemczech. Kalendarz Opolski 1972 s. 74-80
3. Przedstaw genezę Związku Polaków w Niemczech w oparciu o:
Kokot J.: Pierwsza linia frontu.Geneza i charakter Związku Polaków w Niemczech.Kwartalnik Opolski 1969 nr 1-2 s. 161-162

Zestaw II Struktura organizacyjna, obsada personalna, założenia programowe Związku Polaków w Niemczech.

1. Na podstawie książki H.Lehr i E.Osmańczyka: Polacy spod znaku Rodła.Warszawa 1972 /s.196-197/ podaj skład kierownictwa Związku Polaków w Niemczech:prezesów, wiceprezesów, kierowników dzielnic. Jak wyglądała struktura organizacyjna ZPwN, skorzystaj z artykułu E.Osmańczyka: Historia Rodła. Z perspektywy 50 lat.

Opole 1972 nr 4 s.6

2. Jaki był program ideowo-polityczny Związku Polaków w Niemczech? Odpowiedz na podstawie:
Leksykon Polactwa w Niemczech. Warszawa 1973 s. 303-306
Wrzesiński W.: Związek Polaków w Niemczech /1922-1939/.
Kwartalnik Opolski 1969 nr 1-2 s. 21-43
3. Związek Polaków w Niemczech utrzymywał nieprzerwaną łączność z narodem polskim, jego kulturą i całokształtem życia. Oceń, na podstawie pozycji W. Wrzesińskiego: Na swoim i wśród obcych. Katowice 1971 s. 38-39, jakie było znaczenie łączności ZPwN z krajem.

Zestaw III Znak, siedziba, hymn Związku Polaków w Niemczech.

1. Wyjaśnij jak wygląda i co oznacza znak Związku Polaków w Niemczech, skąd się wzięła nazwa Rodło ?
Czajkowski B.: Rodło. Wszystko o ... Warszawa 1975 s. 4, 22
Osmańczyk E.: Historia Rodła. Z perspektywy 50 lat.
Opole 1972 nr 5 s. 5-6
Osmańczyk E.: Wisła i Kraków to Rodło. Warszawa 1985 s. 31-37
2. Przytocz słowa "Hymnu Rodła". Kiedy po raz pierwszy został publicznie odtworzony ?
Czajkowski B.: Rodło. Wszystko o ... Warszawa 1975 s. 126
Kalendarz Opolski 1972 s. 73
3. Słowem sztandarowym Polaków w Niemczech było "Polactwo". Wyjaśnij, co oznacza ten termin.
Leksykon Polactwa w Niemczech. Warszawa 1973 s. 601-602.

Zestaw IV Patronat Związku Polaków w Niemczech nad rozwojem szkolnictwa, organizacji młodzieżowych, zawodowych, śpiewaczych i sportowych.

1. Wokół Związku Polaków w Niemczech skupiała się działal-

-ność różnych innych organizacji i stowarzyszeń polskich. ZPwN wspólnie z nimi rozwiązywał trudne zadania organizowania życia polskiego. Kiedy i gdzie powstał Związek Polskich Towarzystw Szkolnych i jakie były jego cele?

Musioł T.: Działalność oświatowa Związku Polaków w Niemczech na Śląsku Opolskim w latach międzywojennych. Kalendarz Opolski 1972 s. 112-115.

Pokusińska E.: Szkolnictwo polskie na Śląsku Opolskim w latach 1922-1939. Wczoraj Dzisiaj Jutro 1984 nr 3 s. 11-19

2. Jakie były losy polskiego gimnazjum w Bytomiu pod patronatem Związku Polaków w Niemczech?

Adamiec E.: Szkoła na płonącej granicy. Wczoraj Dzisiaj Jutro 1982 nr 1-2 s. 24-38

3. Związek Harcerstwa Polskiego w Niemczech zapisał jedną z najpiękniejszych kart w harcerskich tradycjach. Omów jego działalność korzystając z poniższej literatury.

Grzebiela J.: Harcerze w walce o polski Śląsk. Wczoraj Dzisiaj Jutro 1983 nr 2-3 s. 73-75

Kachel J.: Moja harcerska służba Polsce. Wczoraj Dzisiaj Jutro 1983 nr 2-3 s. 90-95

Kapiszewski H.: Związek Harcerstwa Polskiego w Niemczech. Zarys historyczny ze szczególnym uwzględnieniem lat 1933-1939. Warszawa: "Pax" 1969, s. 262

Lis M.: Związek Harcerstwa Polskiego w Niemczech na pierwszej linii frontu. Wczoraj Dzisiaj Jutro 1983 nr 2-3 s. 66-72

4. Na podstawie "Leksykonu Polactwa w Niemczech", którego fragmenty zamieszczone są w książce: R. Hajduka i S. Popiołka: Encyklopedia która się nie ukazała, omów kobiece organizacje polskie w Niemczech.

Zestaw V Prasa Związku Polaków w Niemczech

1. Bogatym zakresem działalności ZPwN była akcja wydawnicza. Odpowiedz na czym ona polegała, korzystając z następujących pozycji: Lekeykon Polactwa w Niemczech. Warszawa: Państw. Wydaw. Naukowe 1973 s. 619-622 oraz Hajduk R.: Od "Nowin" do "Trybuny". Z notatnika opolekiego redaktora. Katowice: "Śląsk" 1970, 216 s.
2. Na podstawie Wielkiej Encyklopedii Powszechnej PWN wymień organy prasowe ZPwN oraz czasopisma, w których zamieszczony był stały serwis informacyjny ZPwN.
3. Kiedy powstało, kto wydawał i jakich spraw dotyczyło pismo "Młody Polak w Niemczech"?
Hajduk R., Popiołek S.: Encyklopedia która się nie ukazała. Katowice: "Śląsk" 1970 s. 179

Zestaw VI Organizacja Dzielnic I Związku Polaków w Niemczech

1. W dziejach polakości na Śląsku Opolskim szczególnie miejsce zajmuje Dzielnic I ZPwN. Poszukaj w artykule T. Bednarczuka: Organizacja Dzielnic I ZPwN. Wczoraj Dzisiaj Jutro 1982 nr 1-2 s. 7-14, kiedy powstała, jakie tereny obejmowała. Korzystając również z artykułu S. Łukowskiego: Położenie Polaków na Śląsku Opolskim / w latach 1919-1939 /. Kwartalnik Nauczyciela Opolskiego 1971 nr 1 s. 5-18, omów strukturę organizacyjną Dzielnic I.
2. Przedstaw działalność Dzielnic I ZPwN na podstawie artykułu W. Lesiuka, M. Lisa: Zarys działalności dzielnic pierwszej Związku Polaków w Niemczech. Kwartalnik Nauczyciela Opolskiego 1972, nr 3 i 4 s. 18-31
3. Omów działalność ZPwN w Opolu korzystając z książki pamiątkowej Lehr H., Osmańczyk E.: Polacy spod znaku Rodła. Warszawa: Wydaw. Min. Obrony Narodowej 1972 s. 104-107.

Zestaw VII Kongres Polaków w Niemczech

1. Silną manifestacją jedności ruchu polskiego w Niemczech stał się w 1938 r. Kongres Polaków w Niemczech, gdzie i w jakim czasie on się odbył, omów jego przebieg.
Osmańczyk E.J.: Kraków to Rodło. Warszawa: "Nasza Księgarnia" 1985 s. 135-149.
Świerc P.: Kongres Związku Polaków w Niemczech. Kalendarz Opolski 1972 s. 108-111
2. Wymień prawdy Polaków. Kto i kiedy je wygłosił?
Leksykon Polactwa w Niemczech. Warszawa: Państw. Wydaw. Naukowe 1973 s. 223-225
Osmańczyk E.: Prawdy Polaków. Z perspektywy 50 lat. Opole 1972 nr 6 s. 6-7
Świerc P.: Kongres Związku Polaków w Niemczech. Kalendarz Opolski 1972 s. 108-111
3. Jakie było znaczenie Kongresu Związku Polaków w Niemczech?
Świerc P.: Kongres Związku Polaków w Niemczech. Kalendarz Opolski 1972 s. 108-111

Zestaw VIII Ludzie spod znaku Rodła

1. Piękną i ofiarną służbą Polsce i polskości, wymagającą szczególnego poświęcenia, zważywszy na prześladowania ze strony Niemców, odznaczyło się wielu działaczy ZPwN. Zaprezentuj sylwetki niektórych z nich:
Bołko Liguda - Kwartalnik Opolski 1972 nr 3 s. 100-107
Jan Wawrzynek - Wczoraj Dzisiaj Jutro 1971 nr 1/2 s. 103-105
Paweł Kwoczek - Kalendarz Opolski 1972 s. 88-96
Kazimierz Malczewski - Śląski słownik biograficzny. T. 3. Katowice: Śl. Inst. Naukowy 1981 s. 213-215
Wincenty Piechota - Wczoraj Dzisiaj Jutro 1984 nr 4 s. 27 - 28

2. W jaki sposób kobiety walczyły o polskość Śląska ?
Wymień największe działaczki.

Hajduk Z.: Kobiety w Związku Polaków w Niemczech.
Kalendarz Opolski 1972 s. 97-101

3. Omów losy działaczy polskich na Śląsku Opolskim po
1939 r.

Boenigh J.: Wyroki. Warszawa: Lud. Spółdz. Wydawnicza 1970
s. 172

Łukowski S.: Likwidacja działaczy polskich na Śląsku
Opolskim w 1939 r. Kwartalnik Nauczyciela Opolskiego
1972 nr 2 s. 27-32

Zestaw IX Rozwiązanie Związku Polaków w Niemczech i jego ocena

1. Omów walkę hitlerowską z ruchem polskim i rozwiązanie
Związku Polaków w Niemczech.

Osmacznyk E.: Prawdy Polaków. Z perspektywy 50 lat.
Opole 1972, nr 7 s. 6

Wrzesiński W.: Na swoim i wśród obcych. Z życia Pola-
ków w Niemczech międzywojennych. Katowice: "Śląsk" 1971
s. 40-43

2. Bohaterskie zmagania zmierzające do utrzymania polsko-
ści na Śląsku aktyw ZPwN przypłacił w czasie II wojny
światowej pobyt w obozach koncentracyjnych, a także
licznymi ofiarami życia. Przedstaw martyrologię lud-
ności polskiej w latach wojny i okupacji na terenach
Dzielnic I ZPwN.

Cygański M.: Hitlerowskie prześladowania działaczy
Związku Polaków w Niemczech na Śląsku w 1939 r. Kwartal-
nik Opolski 1984 nr 2 s. 18-34

Drozdowski S., Hajduk R., Rusinek Z.: Kartoteka śmierci.
Opole: Opolskie Towarzystwo Kulturalno-Oświatowe 1973,
s. 147

3. Zdobywcze Związku Polaków w Niemczech.

Boanigh J.: Pięćdziesiąta rocznica Związku Polaków w Niemczech. Kalendarz Opolski 1972 s. 87

Hawranek F.: Polityczna rola Związku Polaków w Niemczech na Śląsku Opolskim w latach 1922 - 1933. Kwartalnik Nauczyciela Opolskiego 1972 nr 2 s. 5-15

Lekcję przeprowadzamy w oparciu o księgozbiór znajdujący się w bibliotece. Źródła wykorzystane do lekcji są różnorodne. Młodzież bliżej zapoznaje się z wydawnictwami popularnonaukowymi, albumami, encyklopediami, kalendarzami, czasopismami. Przy tej okazji należy bliżej omówić publikacje, z których uczniowie korzystali przy opracowywaniu pytań.

Pytania

1. Jednym z najbardziej wartościowych źródeł do dziejów ludności polskiej na Śląsku Opolskim i w całych Niemczech jest "Encyklopedia, która się nie ukazała" w opracowaniu R. Hajduka i S. Popiołka. Omów zawartość i układ książki.
2. Omów publikację, która najpełniej przedstawia dorobek ZHP w Niemczech.
/ Kapiszewski H.: Związek Harcerstwa Polskiego w Niemczech. Zarys historyczny ze szczególnym uwzględnieniem lat 1933 - 1939. Warszawa: "Pax" 1969/.
3. Z okazji pięćdziesiątej rocznicy powstania Związku Polaków w Niemczech cały Kalendarz Opolski na rok 1972 poświęcono temu zagadnieniu. Wyjaśnij jaki to typ wydawnictwa i jakim problemom jest poświęcony.
4. Bogaty materiał fotograficzny o ZPN prezentuje album W. Wrzesińskiego: Na swoim i wśród obcych. Z życia Polaków w Niemczech międzywojennych. Katowice: "Śląsk" 1971.

Jakie cenne uzupełnienia się tu zamieszczone ?

5. Omów Leksykon Polactwa w Niemczech, Warszawa: Państw. Wydaw. Naukowe 1973
6. Na lekcji często korzystano z czasopisma Wczoraj Dzisiaj Jutro. Kto je wydaje, jaka jest częstotliwość jego ukazywania się i jaki ma ono charakter ?
7. Jakże inne czasopisma regionalne wykorzystano w lekcji, scharakteryzuj je.
8. Wymień typy wydawnictw, z którymi zetknąłeś się na lekcji.

Następnie uczniowie sporządzają spis bibliograficzny do tematu Związek Polaków w Niemczech. Jest to okazja do bliższego omówienia zagadnień związanych ze sporządzeniem bibliografii, jej kompozycją, opisem bibliograficznym czasopisma i wydawnictwa zwartego.

Z a k o ń c z e n i e

Działalność Związku Polaków w Niemczech należy ocenić tak jak ocenia się bohaterską walkę narodu polskiego o przetrwanie niewoli narodowej. W takiej bowiem sytuacji znalazła się ludność polska w Niemczech po podziale Śląska w 1922 roku. Świadomość, że nadal trzeba będzie żyć w obcym państwie, powodowała, że społeczeństwo polskie doprowadzone zostało do stanu bliskiego całkowitemu wygaśnięciu aktywności narodowej. Tę stagnację przełamało powstanie Związku Polaków w Niemczech, który pozwolił aktywni polskiemu bronić ludność przed wynarodowieniem poprzez różnorodną działalność - od gospodarczej do kulturalno-oświatowej.

Historyczną zasługą Związku Polaków w Niemczech jest również to, że zdołał pociągnąć za sobą inne mniejszości narodowe w Niemczech, stanął na ich czele i razem

z nimi stworzył wspólny front do walki przeciw nacjonalizmowi niemieckiemu. Związek Polaków w Niemczech służył nie tylko ojczyźnie, ale i sprawie pokoju i postępu społecznego w Europie.

Prowadzący zajęcia, robiąc krótkie podsumowanie tematu, podkreśla korzyści z przeczytanych tekstów oraz rolę książki, czasopiema i bibliografii jako źródeł informacji.

Zestaw lektur do przedmiotów uzupełniających,
wprowadzonych w szkołach średnich i zawodowych
w roku szkolnym 1986/87

Dotychczas w programach szkolnych nośnikami społecznych treści były następujące przedmioty: historia, propedeutyka nauki o społeczeństwie i geografia. Od roku szkolnego 1986/1987 rozpoczęto wprowadzanie do programów szkolnych przedmiotów uzupełniających. Nauczanie przedmiotów uzupełniających służyć ma poszerzeniu ogólnej wiedzy o człowieku i społeczeństwie, podniesieniu poziomu wiedzy humanistycznej, lepszemu przygotowaniu młodzieży do nauki w szkole wyższej oraz rozwijaniu własnych zainteresowań ucznia.

Nowe przedmioty będą realizowane głównie w postaci propedeutyk /wstępów/, jako przedmioty do wyboru zgodnie z zainteresowaniami uczniów.

Na realizację przedmiotów uzupełniających przeznaczą się w szkołach ok. 70 godzin, zaś w zasadniczych szkołach zawodowych ok. 35 godzin. W szkołach średnich są to następujące przedmioty: propedeutyka filozofii, religioznawstwo, problemy współczesnej cywilizacji, wiedza o prawie, propedeutyka wiedzy ekonomicznej, wybrane zagadnienia z pedagogiki i psychologii, ochrona i kształtowanie środowiska, elementy informatyki, informacja naukowa z elementami naukoznawstwa. W zasadniczych szkołach zawodowych zestaw jest węższy i obejmuje: wiedzę o prawie, propedeutykę wiedzy ekonomicznej, ochronę i kształtowanie środowiska oraz problemy współczesnej

cywilizacji. Wdrażanie przedmiotów uzupełniających wymaga stworzenia odpowiedniego warsztatu pracy nauczyciela i ucznia w postaci zestawu literatury naukowej i popularno-naukowej oraz prenumeraty specjalistycznych czasopism. Warsztatem takim powinny również rozporządzać biblioteki publiczne. Należy zwrócić uwagę, iż książki prezentowane w niniejszym wykazie zostały głównie wydane w latach 60-tych i 70-tych. Dlatego też szkoły i nauczyciele mogą wzbogacać lub zastępować je innymi. Do bibliotekarzy należy więc rozpoznanie potrzeb uczniów i nauczycieli w zakresie zapewnienia im niezbędnych lektur. Powoduje to konieczność wzbogacenia księgozbiorów bibliotek. Aby zgromadzić odpowiednią lekturę należy więc uważnie śledzić rynek wydawniczy, korzystać z usług Działu Zbiorów Rezerwowych WBP w Opolu oraz antykwariatów.

Zestaw prezentowany poniżej opracowany został na podstawie broszury wydanej w 1986 roku przez Instytut Programów Szkolnych Ministra Oświaty i Wychowania pt. " Przedmioty uzupełniające w roku 1986/87". Obejmuje on swym zasięgiem lektury dla nauczycieli i ucznia. Jedyne do przedmiotu "elementy informatyki" brak lektury dydaktycznej dla nauczycieli.

Do wszystkich przedmiotów wymieniono lektury w ciągu alfabetycznym. Do trzech z pierwszych prezentowanych przedmiotów książki wchodzące w kanon lektur wymieniono łącznie dla ucznia i nauczyciela. Natomiast dla pozostałych przedmiotów podano oddzielnie lekturę pomocniczą dla uczniów i oddzielnie dla nauczycieli. Do pięciu przedmiotów jako lekturę podano również czasopisma.

1. Propedeutyka filozofii

Lektura pomocniczą dla ucznia i nauczyciela

a/ Książki.

1. Ajdukiewicz K.: Logika pragmatyczna. W-wa 1965/fragmenty/
2. Ajdukiewicz K.: Zagadnienia i kierunki filozoficzne.
W-wa 1984
3. Cackowski Z.: Filozofia marksistowska. Wybrane problemy
/ w druku/.
4. Cackowski Z.: Główne pojęcia materializmu historycznego.
W-wa 1968
5. Engels F.: Ludwig Feuerbach i zmierzch klasycznej filozofii niemieckiej /fragmenty z różnych wydań/.
6. Engels F.: Dialektyka przyrody. W-wa 1953 /fragmenty/
7. Fiszand M.: O niektórych właściwościach etyki marksistowskiej. W-wa 1974 cz. II i VII
8. Głąbik Cz.: Oblicza szczęścia. W-wa 1983
9. Jankowski H.: Wolność a moralność. W-wa 1970
10. Kasprzyk L., Węgrzynowski A.: Wprowadzenie do filozofii.
W-wa 1983
11. Kotarbiński T.: Medytacje o życiu godziwym. W-wa 1969
12. Krzywicki L.: Takimi będą drogi wasze. W-wa 1958
13. Marciszewski W.: Sztuka dyskusowania. W-wa 1969
14. Lenin W.I.: Materializm a empirokrytycyzm. W: Dzieła
Wszystkie t. 18. W-wa 1984
15. Lenin W.I.: Przemówienie do Komsomołu. W: Dzieła t. 31
s. 283-301. W-wa 1955
16. Marks K.: Przyczynek do krytyki heglowskiej filozofii
prawa. W: Marks K., Engels F.: Dzieła t. 1. s. 417. W-wa
1962
17. Marks K.: Tezy o Feuerbachu. W: Engels F.: Ludwig
Feuerbach i zmierzch klasycznej filozofii niemieckiej.
W-wa 1982
18. Marks K., Engels F.: Manifest komunistyczny. W-wa 1976.

19. Marks K., Engels F.: Ideologia niemiecka. Dzieła t. III /fragmenty cz. I./.
20. Marks K.: Przyczynek do krytyki ekonomii politycznej W: Marks K., Engels F.: Dzieła wybrane. t. I W-wa 1949 /fragmenty/.
21. Sikora A.: Spotkania z filozofią. W-wa 1978 /fragmenty/
22. Szawarski Z.: Zarys moralności socjalistycznej. W-wa 1981
23. Tatarkiewicz W.: Historia filozofii, t. I-II/wybrana rozdziały/.
24. Witwicki W.: Wiara oświeconych. W-wa 1980/rozdział II/.
25. Witwicki W.: Pogadanki obyczajowe. W-wa 1960

b/ czasopisma

1. "Człowiek i Światopogląd"
2. "Argumenty".

II. Religioznawstwo

Lektura pomocnicza dla ucznia i nauczyciela

a/ Książki

1. Barnett A.: Gatunek Homo Sapiens. Biologia człowieka. W-wa 1967
2. Bażenow L., Morozow K., Słucki M.: Filozofie nauk przyrodniczych. W-wa 1968.
3. Butryn S.: Spory wokół naukowego obrazu wazzechwiata. W-wa 1979
4. Ciupak E.: Religia i religijność. W-wa 1982
5. Donini A.: Zarys historii religii. Od kultów pierwotnych do początku chrześcijaństwa. W-wa 1966
6. Engels F.: Dialektyka przyrody. W-wa 1956
7. Jaroszewski T.M.: Laicyzacja. W-wa 1966
8. Keller J.: Katolicyzm jako religia i ideologia. W-wa 1979
9. Kosidowski Z.: Opowieści Ewangelistów. W-wa 1980

10. Kosidowski Z.: Opowieści biblijne.W-wa 1963
11. Kuczyński J.: Życie i filozofowanie.W-wa 1964
12. Lerin W.I.: O religii.W-wa 1960
13. Lewada J.A.: Społeczna natura religii.W-wa 1968
14. Mały słownik religioznawczy.W-wa 1966
15. Markiewicz S.: Ewolucja społecznej doktryny Kościoła.
W-wa 1979
16. Marks K., Engels F.: O religii. W-wa 1962
17. Mysłek W.: Socjalizm i katolicyzm.Polskie spotkania w
dialogu.W-wa 1979
18. Nauka i światopogląd.W-wa 1979
19. Od Mojżesza do Mahometa.W-wa 1979
20. Opora S.: Marksizm a religijność.W-wa 1980
21. Polityka wyznaniowa.W-wa 1975
22. Pomykało W.: 10 razy o problemach laicyzmu.W-wa 1971
23. Poniatowski Z.: Treść wierzeń religijnych.W-wa 1965
24. Poniatowski Z.: Wstęp do religioznawstwa.W-wa 1962
25. Problemy światopoglądu.Marksistowskiego.W-wa 1977
26. Radziwołski Z.: Nauka i religia o pochodzeniu człowieka
i powstaniu życia na Ziemi. Wrocław 1978
27. Religie wczoraj i dziś.W-wa 1971
28. Renngrenn H.;Strom A.V.: Religie w przeszłości i dobie
współczesnej.W-wa 1975
29. Szklowski J.S.: Wszechświat,życie,myśl.W-wa 1966
30. Tanalski D.: Katolicyzm.Ewolucja ideologii.W-wa 1978
31. Tokarczyk A.: Religie współczesnego świata.W-wa 1978
32. Tyloch W.: Dzieje Ksiąg Starego Testamentu.W-wa 1981
33. Tyloch W.: Rękopisy z Qumran. W-wa 1981
34. Ugrinowicz D.M.: Wstęp do religioznawstwa teoretycz-
nego.W-wa 1977
35. Wybrane problemy religioznawstwa.W-wa 1972
36. Zarys dziejów religii.W-wa 1976
37. Zwyczaje,obrzędy,symbole religijne.W-wa 1978

b/ czasopisma

1. "Euhemer"
2. "Przegląd Religioznawczy"
3. "Człowiek i Światopogląd"
4. "Argumenty"

III. Problemy współczesnej cywilizacji

Lektura pomocnicza dla ucznia i nauczyciela

a/ Książki

1. Czerwiński M.: Przemiany obyczajowe.W-wa 1969
2. Czerwiński M.: Życie po miejsku.W-wa 1974
3. Czerwiński M.: Telewizja wobec kultury.W-wa 1973
4. Czerwiński M.: Człowiek wśród ludzi.W-wa 1974
5. Ditfurth H.: Na początku był wodór.W-wa 1980
6. Ditfurth H.: Dzieci Wszechświata.W-wa 1975
7. Donimireki A.: Zagadkowy świat.W-wa 1982
8. Engels F.: Pochodzenie rodziny, własności prywatnej i państwa.W-wa 1982
9. Elias N.: Przemiany obyczajów w cywilizacji Zachodu. W-wa 1982
10. Galbraith J.K.: Społeczeństwo dobrobytu- państwo przemysłowe.W-wa 1972
11. Goffman E.: Człowiek w teatrze życia codziennego.W-wa 1981
12. Guszczew S.: Być twórcą.W-wa 1982
13. Hart i Born.: Pieniądz jest dobry na wszystko.W-wa 1968
14. Hermann P.: Pokażcie mi testament Adama.W-wa 1961
15. Hermann P.: Siódma minęła, ósma przemija.W-wa 1972
16. Inter arma non silent Musae.Wojna i Kultura 1939-1945 W-wa 1982
17. Junyk R.: Człowiek tysiąclecia.W-wa 1981
18. Kłóskowska A.: Kultura masowa.W-wa 1983
19. Lange O.: O niektórych zagadnieniach polskiej drogi do

socjalizmu.W:Dzieła t.II. W-wa 1973

21. Margul T.: Jak umierały religie.W-wa 1983
22. Mumford L.: Technika i cywilizacja.W-wa 1966
23. Oser J.: Czy ludzie muszą głodować? Krytyka teorii Malthusa.W-wa 1960
24. Prokopczuk J., Szymański E.: Zarys nowożytnej historii Afryki.W-wa 1965
25. Rainko S.: Świadomość i historia.W-wa 1978
26. Suchodolski B.: Labirynty współczesności.W-wa 1972
27. Suchodolski B.: Kształt życia.W-wa 1982
28. Szczepański J.: Zapytaj samego siebie.W-wa 1983
29. Targowski A.: Informatyka - klucz do dobrobytu.W-wa 1971
30. Technologia a społeczeństwo.W-wa 1972
31. Wiatr J.: Społeczeństwo.Wstęp do socjologii.W-wa 1984

b/ czasopisma

1. "Aura"
2. "Forum"
3. "Kontynenty"
4. "Kultura"
5. "Literatura"
6. "Ochrona Środowiska"
7. "Poznaj Kraj"
8. "Problemy"
9. "Przegląd Techniczny"
10. "Sprawy Międzynarodowe"
11. "Tygodnik Literacki"
12. "Wiedza i Życie"
13. "Zdanie".

IV. Wiedza o prawie

Lektura pomocnicze dla ucznia

1. Ehrlich S.:Wstęp do nauki o państwie i prawie.W-wa 1971

2. Kowalski J.: Wstęp do nauki o państwie i prawie.W-wa 1971
3. Lang W.,Wróblewski J.,Zawadzki S.: Teoria państwa i prawa.W-wa 1970
4. Łopatka A.: Wstęp do prawoznawstwa.W-wa 1968
5. Mała encyklopedia prawa.W-wa 1980
6. Wiszniewski J.: Elementy prawa.W-wa 1976
7. Wiszniewski J.: Zarys encyklopedii prawa.W-wa 1974

Lektura pomocnicza dla nauczyciela

1. Andrejew J.: Polakie prawo karne w zarysie.W-wa1970
2. Burda A.: Polskie prawo państwowe.W-wa 1978
3. Czechórski W.: Prawo zobowiązań w zarysie.W-wa 1970
4. Klafkowski A.: Prawo międzynarodowe publiczne.W-wa 1969
5. Kośmider J.: Prawo wynalazcze.W-wa 1970
6. Kurowski L.,Wersalski M.: Prawo finansowe.W-wa 1967
7. Olszewski H.: Historia doktryn politycznych i prawnych. W-wa 1978
8. Rozmaryn S.: Ustawa w PRL.W-wa 1964
9. Rybicki Z.,Piątek S.: Zarys prawa administracyjnego i nauki administracji.W-wa 1984
10. Sutor J.: Prawo dyplomatyczne i konsularne.W-wa 1977
11. Szubert W.: Zarys prawa pracy.W-wa 1976
12. Wiszniewski J.: Prawo cywilne.W-wa 1964
13. Wolter A.: Prawo cywilne.Zarys części ogólnej.W-wa 1967
14. Ziemiński Z.: Teoria prawa.W-wa 1972

V. Problematyka wiedzy ekonomicznej

Lektura pomocnicza dla ucznia

1. Baka W.: Polska reforma gospodarcza.W-wa 1982
2. Baksik J.: Społeczeństwo gospodarujące.W-wa 1976
3. Błaszczyk B.: Od współzarządzania do samorządności:

Formy uczestnictwa pracowników w zarządzaniu przedsiębiorstwem.W-wa 1984

4. Dziembowski Z.: Przedsiębiorstwa a reforma gospodarcza. W-wa 1973
5. Encyklopedia organizacji i zarządzania.W-wa 1981
6. Gilszczyński J., Syrek M.: Mały leksykon wielkiej reformy. Katowice 1983
7. Konsultacyjna Rada Gospodarcza. O sposobie funkcjonowania gospodarki PRL.W-wa 1985
8. Kasperkiewicz W.: Oblicze polskiej reformy gospodarczej. Łódź 1983
9. Kudliński R., Siwiński W.: Szkice o gospodarce światowej. W-wa 1985
10. Mała encyklopedia ekonomiczna.W-wa 1961
11. Rocznik polityczny i gospodarczy 1981-83.W-wa 1984
12. Sadowski Z.: Reforma z bliska - Wybór tekstów.W-wa 1983

Lektura pomocnicza dla nauczyciela

1. Blok Z., Stęplowski B.: Podstawy racjonalnego gospodarowania.W-wa 1981
2. Funkcjonowanie gospodarki polskiej: doświadczenia, problemy, tendencje.W-wa 1984
3. Kabaj M.: System motywacji i płac w reformie gospodarczej.W-wa 1984
4. Minc B.: Systemy ekonomiczne.W-wa 1975
5. Pazura R.: Przesłanki i podstawowe kierunki modyfikacji mechanizmów reformy gospodarczej od 1984 r. W-wa 1984
6. Reforma gospodarcza i jej wdrażanie.W-wa 1984
7. Sankow J.: Wprowadzenie do ekonomii.W-wa 1984

VI. Wybrane zagadnienia z pedagogiki i psychologii

Lektura pomocnicza dla ucznia

1. Chylińska J.: Szybkie czytanie.W-wa 1984

2. Kupisiewicz Cz.: Przemiany edukacyjne na świecie.
W-wa 1980
3. Łubnicki N.: Nauka poprawnego myślenia.W-wa 1963
4. Mellibruda J.: Poszukiwanie samego siebie.W-wa 1977
5. Pietrasiniński Z.: Sam sięgaj po psychologię.W-wa 1983
6. Rudniański J.: Uczelnia i Ty. W-wa 1975
7. Riechert J.: Jak studiować? W-wa 1969
8. Wojnar J.: Sztuka jako "podręcznik życia".W-wa 1964

Lektura pomocnicza dla nauczyciela

Pedagogika:

1. Banach Cz.: Kształtowanie się planu życiowego i losu absolwentów liceów ogólnokształcących.W-wa 1974
2. Bandura L.: Trudności w procesie uczenia się.W-wa 1969
3. Botkin J.W.;Elmandjra M.,Malica M.: Uczyć się-bez granic. Jak zrewolucjonizować "lukę ludzką"? Raport klubu rzymskiego.W-wa 1982
4. Bogusz J.: Metody aktywizujące studentów w dydaktyce szkoły wyższej.W-wa 1978
5. Bruner J.: W poszukiwaniu teorii nauczania.W-wa 1974
6. Daniłow M.,Skatkin M.: Dydaktyka szkoły średniej.W-wa 1979
7. Faure E.: Uczyć się,aby żyć.W-wa 1975
8. Hosen T.: Oświata i wychowanie w roku 2000.W-wa 1974
9. Janowski A.: Kierowanie dysforawcis w roku 1974.
W-wa 1974
10. Kamiński A.: Studia i szkice pedagogiczne.W-wa 1978
11. Kupisiewicz Cz.: Podstawy dydaktyki ogólnej.W-wa 1976
12. Kupisiewicz Cz.: Przemiany edukacyjne w świecie.
W-wa 1980
13. Kupisiewicz Cz.: Paradygmaty i wizje reform oświatowych.W-wa 1985
14. Lewonicki T.: Kształcenie uczniów zdolnych.W-wa 1980

15. Mońka-Stańkowa A.: Oświata i wychowanie w toku przemian.W-wa 1979
16. Okoń W.: Słownik pedagogiczny.W-wa 1981
17. Okoń W.: Szkoła współczesna.Przemiany i tendencje rozwojowe. W-wa 1979
18. Półturzycki J.: Wdrażanie do samokształcenia.W-wa 1983
19. Półturzycki J.: Lekcja w szkole współczesnej.W-wa 1985
20. Raport o stanie oświaty w PRL.W-wa 1973
21. Suchodolski B.:/red./ Model wykształconego Polaka. Wrocław-Warszawa 1980
22. Suchodolski B.: Wychowanie a strategia życia.W-wa 1982
23. Szczepański J.: Rzecz o nauczycielach wychowujących w społeczeństwie socjalistycznym.W-wa 1975
24. Tałyzińska N.: Kierowanie procesem przyswajania wiedzy. W-wa 1980
25. Thomas J.: Edukacyjne problemy współczesnego świata. W-wa 1983
26. Wesołowska E.A.: Wychowanie dla pokoju w pracy szkoły. W-wa 1983
27. Wojnarowa J.: Estetyczna samowiedza człowieka.W-wa 1982
28. Zborowski J.: Nauka domowa ucznia szkoły średniej. W-wa 1975

Psychologia

1. Budochowska W., Włodarski Z.: Psychologia uczenia się. W-wa 1970
2. Dąbrowski K.: Higiena psychiczna.W-wa 1962
3. Gurycka A.: Rozwój i kształtowanie zainteresowań. W-wa 1978
4. Koziński J.: Koncepcje psychologiczne człowieka. W-wa 1970
5. Lewowicki T.: Psychologiczne różnice indywidualne a

osiągnięcia uczniów. W-wa 1975

6. Mądrzyński T.: Psychologiczne prawidłowości kształtowania się postaw. W-wa 1977
7. Niebrzydowski L.: Wpływ motywacji na uczenie się. W-wa 1972
8. Pieter J.: Psychologia uczenia się. W-wa 1963
9. Szewczuk W.: Psychologia t.1 i 2. W-wa 1976
10. Szewczuk W.: Psychologiczne podstawy zasad wychowania. W-wa 1972
11. Tomaszewski T.: /red./ Psychologia. W-wa 1979
12. Tomaszewski T.: Ślady i wzorce. W-wa 1984
13. Włodarski Z.: Psychologiczne prawidłowości uczenia się i nauczania. W-wa 1974

VII. Ochrona i kształtowanie środowiska

Lektura pomocnicza dla ucznia

a/ Książki

1. Calder R.: Człowiek i Kosmos. W-wa 1979
2. Commoner B.: Zamykający się krąg: przyroda, człowiek, technika. W-wa 1979
3. Dobrowolska D.: Praca w życiu człowieka. W-wa 1980
4. Duvigneaud P.: Biosfera jako środowisko człowieka. W-wa 1975
5. Frejlik S., Wernerowa J.: 500 Zagadek o ochronie środowiska. W-wa 1977
6. Horat A.: Ekologia człowieka. W-wa 1976
7. Jurczak M.E.: Choroby cywilizacji. W-wa 1971
8. Lenkova A.: Oskalpowana Ziemia. W-wa 1971
9. Piaska E.: Ekologia ewolucyjna. W-wa 1981
10. Piszczynska E., Spodnievska J.: Ekologia a ochrona środowiska człowieka. W-wa 1979
11. Pilicz S.: Gdzie sprawność tam zdrowie. W-wa 1984
12. Ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego. Warszawa-Kraków 1978 /fragmenty/.

13. Wójcik Z.: Aby Ziemia pozostała piękna i zasobna.
W-wa 1976

b/ czasopisma

1. "Aura"
2. "Chrońmy Przyrodę Ojczystą"
3. "Przyroda Polska"
4. "Wszechświat".

Lektura pomocnicza dla nauczyciela

a/ Książki

1. Cichy D.: Problemy ochrony i kształtowania środowiska w pracy szkoły.W-wa 1978
2. Cichy D.: Przygotowanie młodzieży do ochrony środowiska.W-wa 1984
3. Ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego. Warszawa-Kraków 1978
4. Wybrane zagadnienia z ekologii.W-wa 1980
5. Trojan P.: Ekologia ogólna.W-wa 1980

b/ czasopisma

- 1."Aura"
- 2."Biologia w szkole"
- 3."Chrońmy Przyrodę Ojczystą"
- 4."Kosmos"
- 5."Przyroda Polska"
- 6."Wszechświat"

VIII. Elementy informatyki

Lektura pomocnicza dla ucznia

a/ Książki

1. Alegii A.,Arbib M.A.: Projektowanie programów poprawnych i dobrze zbudowanych.W-wa 1982
2. Banachowski L.,Kreczmar A.:Elementy analizy algorytmów. W-wa 1982

3. Bratkowski S.: Programować może każdy.W-wa 1978
4. Corge C.: Elementy informatyki.Informatyka a myśl ludzka.W-wa 1981
5. Czyżo E.,Zawadzki W.: Pierwsze kontakty z mikrokomputerem ZX Spectrum.W-wa 1986
6. Głodek Z.: Programowanie w języku Basic.W-wa 1986
7. Kania J.: Pierwsze kroki w logo.W-wa 1978
8. Wirth N.: Wstęp do programowania systematycznego. W-wa 1978

b/ czasopisma

1. "Audio-Video"
2. "Bajtek"
3. "Delta"
4. "Horyzonty techniki"
5. "Młody Technik"

Lektura pomocnicza dla nauczyciela

Aktualnie brak książek metodycznych z dziedziny nauczania informatyki. W roku szkolnym 1986/87 emitowany będzie w TV cykl audycji NURT-u pt."Elementy informatyki". Audycjom będą towarzyszyły artykuły w czasopiśmie "Oświata i Wychowanie". Artykuły związane z informatyką i jej nauczaniem można znaleźć w czasopismach: "Biuletyn PTI", "Informatyka", "Matematyka", "Fizyka w szkole", "Wychowanie Techniczne", "Przegląd Techniczny".

IX. Informatyka naukowa z elementami naukoznawstwa

Lektura pomocnicza dla ucznia

1. Bogdan G.: Mechanizacja i automatyzacja procesów informacyjnych.W-wa 1981
2. Encyklopedia wiedzy o książce.Wrocław 1971
3. Encyklopedia wiedzy o prasie.Wrocław 1976
4. Encyklopedia współczesnego bibliotekarstwa polskiego. Wrocław 1976

5. Escarpit R.: Rewolucja książki.W-wa 1969
6. Hleb-Koszańska H.: O bibliografii dla niewtajemniczonych.Wrocław 1974
7. Korpała J.: Bibliografia i biblioteczna służba informacyjna.W-wa 1979
8. Piróg W.: Zagadnienia informacji i dokumentacji naukowej.W-wa 1977
9. Słownik terminologiczny informacji naukowej.Wrocław 1979.
10. Współczesne polskie księgarstwo. Mały słownik encyklopedyczny.Wrocław 1981
11. Żmigrodzki Z.: Wybrane zagadnienia bibliotekarstwa-działalność informacyjna bibliotek.W-wa 1985

Lektura pomocnicza dla nauczyciela

1. Assbury E., Bruszewski W., Czarnecka J.: Biblioteka fachowa.W-wa 1978
2. Bogdan C.: Mechanizacja i automatyzacja procesów informacyjnych.W-wa 1981
3. Brandalska E.: Opracowanie dokumentacyjne i wydawnictwa informacyjne w placówkach informacji.W-wa 1976
4. Głowacka T.: Katalogi rzeczowe.W-wa 1976
5. Konieczna D.: Wprowadzenie do zagadnień bibliotekarstwa i informacji naukowej.Materiały pomocnicze.Olsztyn 1983
6. Lickider J.C.R.: Biblioteki przyszłości.W-wa 1970
7. Matulka Z.: Selekcja i synteza informacji w procesie samokształcenia.W-wa 1979
8. Michalski M.: Metodyka badań naukowych i informacja naukowo-techniczna.Szczecin 1976
9. Piróg W.: Zagadnienia informacji i dokumentacji naukowej.W-wa 1977
10. Półturzycki J.: Wdrażanie do samokształcenia.W-wa 1983

11. Thierry J.: Technologia i organizacja informacji naukowej. W-wa 1980
12. Żmigrodzki Z.: Wybrane zagadnienia bibliotekarstwa - działalność informacyjna bibliotek .W-wa 1985

Opracował: Piotr POLUS

Janina KOSCIÓW

Przewodnicząca ZO SBP w Opolu

Działalność Zarządu Okręgu SBP w latach 1952 - 1987

Ujęcie działalności Zarządu Okręgu SBP w okresie 1952-1987 natrafia na trudności, gdyż są luki w dokumentacji, szczególnie za lata 1965-1974. Brak materiałów zarówno w Sekretariacie Zarządu Okręgu jak i na szczeblu centralnym w Zarządzie Głównym, uniemożliwia dotarcie do sprawozdań rocznych. Wzmianki na temat działalności SBP w Opolu są zawarte w "Informatorach Bibliotekarza i Księgarza", ale i tu brak jest chronologicznej ciągłości i działalność ta ujęta jest fragmentarycznie.

Od 1965 roku miały się ukazywać regularnie informacje o życiu SBP na łamach naszego czasopisma "Pomagamy sobie w pracy". Jedynie w 1965 roku nr 1/2 i w numerze 4 z tegoż roku zamieszczone zostało sprawozdanie z działalności ZO SBP za okres 1959-61 oraz sprawozdanie ze Zjazdu Delegatów, który odbył się 15.II.1961.

W czasopiśmie "Wczoraj, Dzisiaj, Jutro" 1976 nr 2 s.67 jest zamieszczony artykuł kol. Wandy Matwiejczuk pt. "Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich na Opole" mówiący o powstaniu SBP i kierunkach jego działania. Pisany był jednak z okazji Roku Bibliotek i Czytelnictwa i autorka skupiła się głównie na omówieniu programu rozwoju bibliotekarstwa polskiego i bieżących zadaniach. Całościowy obraz życia Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich Koła Miejskiego w Opolu od początku powstania do chwili obecnej jest zawarty w 4 tomach kroniki Koła, prowadzonej dokładnie i w ciągłości chronologicznej przez

długoletnią przewodniczącą Koła mgr Halinę Gęszczyńską. Jest ona również autorką publikacji pt. "Koło Miejskie Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Historia i działalność 1956-1980" /Opole 1981 SBP Koło Miejskie s.20/.

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich w woj. opolskim powstało w 1952 z inicjatywy okręgu katowickiego, który wydelegował do Opola swoich przedstawicieli w celu nawiązania kontaktów.

Przedstawicielami tymi byli: Jan Skorupa i Jacek Koraszewski. Założycielem i inicjatorem powstania Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Opolu była ówczesna wicedyrektor WBP mgr Halina Gęszczyńska. Był to na razie Zarząd tymczasowy, który przystąpił do organizacji Oddziałów w powiatach. Działalność ta natrafiała na trudności, gdyż z miejsca stawiano dość duże wymagania zarządowi oddziałów, wzorując się na pracy Zarządu Głównego SBP. Przyczyniła się do tego również dość duża fluktuacja kadr i organizowane oddziały rozpadały się lub nie przejawiały aktywności. Do 1959 roku pracami SBP kierowała kol. H.Gęszczyńska, a Stowarzyszenie dzieliło się na 4 sekcje:

- 1/ Sekcja bibliotek fachowych,
- 2/ Sekcja bibliotek powszechnych,
- 3/ Sekcja bibliotek szkolnych,
- 4/ Sekcja bibliotek związkowych i społecznych

Do wyróżniających się w tym czasie oddziałów należał oddział w Prudniku pod przewodnictwem kol. Michnówkiewicz.

Stowarzyszenie kierowane przez kol.H.Gęszczyńską nadawało ton pracy bibliotekarskiej w całym województwie i zajmowało się najistotniejszymi problemami bibliotekarstwa: szkoleniem, podnoszeniem poziomu kulturalnego bibliotekarzy, organizacją sieci i integracją środowiska.

26 lutego 1959 roku przeprowadzono wybory, w wyniku których przewodniczącą Zarządu Okręgu SBP została kol. Danuta Tokarzowa z Woj.Biblioteki Pedagogicznej.

zastępcą Kol. Jadwiga Biłgorajska z Biblioteki Głównej WSP. Sekretarzem wybrano Kol. Janinę Knapik, która pozostała na tym stanowisku przez kilka kadencji. Skarbnikiem została Wanda Banasiakowa z Biblioteki Garnizonej w Opolu, a delegatem na Zjazd Kol. Roman Sękowski ówczesny dyrektor WiMBP. Członkami Zarządu Okręgu zostali:

Kol. J. Wojczykowa z Nysy, K. Strasserowa z Brzegu, Kol. Gutowski z Opola.

Komisja Rewizyjna: Kol. Stella Irsa, kol. Teresa Jakubczak, Danuta Piechota - wszystkie z WiMBP z Opola. Funkcję gospodarza Zjazdu pełnił kol. Ignacy Trawiński z Kluczborka.

W 1959 roku na 14 powiatów zarejestrowanych było 11 oddziałów, brak było jedynie koła w Krapkowicach, Koźlu i Prudniku. Ogółem SBP zrzeszało 200 członków.

Dużą wagę przywiązywano w tym czasie do kolportażu wydawnictw i prasy stowarzyszeniowej, do stałej ekspozycji nowości z zakresu bibliotekarstwa. Kolporterem przez kilka lat była kol. Teresa Stemplewska /późniejsze nazwisko Jarzębek/.

Za sprawozdań wynika, że działalność w tym okresie była żywa, energiczna. Zwiedzono m.in. Bibliotekę Uniwersytecką w Warszawie, i Muzeum Narodowe, wygłaszano odczyty i relacje z podróży / z Francji kol. J. Biłgorajska/.

Pomagano również w sprawach zawodowych.

Sprawy katalogu centralnego pilotowała z ramienia SBP kol. Teresa Przybyłowicz z Głubczyc, która została wydelegowana na Ogólnopolską Konferencję w Warszawie w sprawie katalogów centralnych.

Później SBP zorganizowało 4 zebrania dla bibliotekarzy poświęcone temu zagadnieniu, uczestniczył w tych zebraniach również przedstawiciel ZO SBP z Wrocławia. Referat z działalności i przebiegu prac nad katalogiem centralnym opracowała dla Zarządu Głównego SBP kol. H. Gęszczyńska.

W tym czasie zorganizowano wycieczkę do

nowo otwartej biblioteki w Paczkowie i kupowano bilety do teatru.

W 1960 roku we wrześniu nastąpiły zmiany w składzie Zarządu Okręgu. Kol. D. Tokarzowa przeszła do pracy w szkolnictwie i na jej miejsce wybrano na przewodniczącą kol. J. Kościów.

Był to już koniec kadencji.

W 1961 roku po uciążliwych staraniach Zarząd Główny SBP ustanowił w dniach Oświaty, Książki i Pracy dzień 14 maja Dniem Bibliotekarza. Z tej okazji Zarząd Okręgu SBP zorganizował w pięknych salach Wojewódzkiego Zarządu TPPR bal dla środowiska bibliotekarskiego. W tym czasie prawie odbyło się seminarium wojewódzkie organizowane dla kierowniczej i instruktorskiej kadry bibliotek powiatowych i miejskich było okazją do spotkań towarzyskich i poruszania spraw zawodowych. SBP stanowiło jak gdyby platformę życia kulturalnego i towarzyskiego.

Zjazd delegatów odbył się 15.X.1961 roku. Z ramienia Zarządu Głównego SBP uczestniczył w nim doc. Józef Korpała z Krakowa, który z tej okazji wygłosił odczyt na temat życia i działalności Joachima Lelewela.

Na przewodniczącą została wybrana kol. J. Kościów z WIMBP i pełniła tę funkcję do roku 1965.

Z tego okresu nie zachowały się dokumenty i sprawozdania. Działalność SBP koncentrowała się głównie na integracji środowiska, uczestniczenie w ogólnopolskich konferencjach organizowanych przez Zarząd Główny /1962- seminarium w Kazimierzu na temat budownictwa bibliotecznego, w 1961 - udział w ogólnopolskiej konferencji w Szczecinie, poświęconej bibliografii ziem zachodnich i północnych/, kolportażu prasy, udziału w szkoleniach i organizacji kół terenowych.

W kolejnych wyborach 29 III.1965 roku nastąpiła zmiana i przewodniczącą ZO SBP została kol. Teresa

Jakubczak. W tych latach tj. 1965-74 nastąpił spadek aktywności Zarządu Okręgu SBP i rozpad kół. Działo jedynie Koło Miejskie w Opolu, które podejmowało różne inicjatywy wymienione dokładnie we wspomnianym już wydawnictwie.

Zarząd Główny SBP, zaniepokojony długotrwałą inercją i brakiem aktywności Zarządu Okręgu SBP w Opolu, zwrócił się do dyrekcji Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Opolu o zbadanie sprawy i poczynienie odpowiednich kroków celem reaktywowania Okręgu. W 1974 roku powołano Zarząd Komisaryczny, gdyż kończyła się już kadencja i sprawami Stowarzyszenia kierował agr Roman Sękowski Dyrektor WiMBP w Opolu.

W kolejności w następnych kadencjach funkcje przewodniczących pełnili:

- 1976 - 1978 kol. Wanda Matwiejczuk z Biblioteki Głównej WSP / wiceprzewodn. R. Sękowski /
- 1978 - 1981 kol. Roman Sękowski - dyrektor WBP, / wiceprzew. J. Kościów /,
- 1981 - 1985 kol. Janina Kościów, kierownik działu Udostępnienia WBP, / wiceprzewodn. W. Matwiejczuk - dyrektor Bibl. Gł. WSP /,
- 1985 - 1987 kol. J. Kościów - kierownik Filii nr 4 WBP / wiceprzewodn. kol. A. Solka z BG WSI i kol. F. Smaczniak z WBP w Opolu /.

Każdy z przewodniczących, mimo iż przestrzegano zasady kolegalności, wyciskał piętno własnej indywidualności na pracy Stowarzyszenia i uruchamiał własne możliwości zawodowe do pracy społecznej. W przypadku, gdy funkcję tę pełnili dyrektorzy dwóch dużych bibliotek tj. Biblioteki Głównej WSP i Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej, praca Stowarzyszenia nabierała rozmachu i zasilana była zarówno organizacyjnie jak i finansowo przez te biblioteki.

Należy zaznaczyć, że finansowo Zarząd

Okręgu SBP w Opolu stał zawsze zła, gdyż budżet oparty był wyłącznie na składkach i docelowych dotacjach Zarządu Głównego. Dużego wsparcia finansowego udziela dyrekcja Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej./opłata odczytów, delegacji, telefonów, biletów do muzeów, na wystawy itp./.

Członkami Zarządu Okręgu byli zawsze koledzy i koleżanki z różnych sieci bibliotek i dlatego przez nich można było docierać do szerszego kręgu społeczności bibliotekarskiej, niemniej każdy Zarząd swoje poczynania organizacyjne musiał rozpoczynać od reaktywowania kół w poszczególnych powiatach i pobudzeniu aktywności istniejących.

Po zmianie administracji państwowej w 1975 roku i likwidacji powiatów sprawa organizacji kół stała się bardzo utrudniona. Ściąganie zaległych składek, wizytowanie kół, udzielanie pomocy organizacyjnej, to były stałe czynności kolejnych Zarządów Okręgu.

Od roku 1975 programowa linia działalności Zarządu Okręgu SBP uległa stabilizacji i była kontynuowana przez kolejne zarządy. Zmiany dotyczyły tylko form tej działalności. Podczas kadencji kol. W. Matwiejczuk zostały nawiązane dobre stosunki z władzami zarówno na szczeblu wojewódzkim jak i miejskim i Stowarzyszenie zaczęło się liczyć jako partner w dyskusji o sprawach zawodowych.

Podjęmowano również działania zmierzające do podniesienia rangi zawodowej bibliotekarzy w środowisku i zapoznaniu społeczeństwa z działalnością informacyjną, wydawniczą i naukową. W centrum uwagi było również podniesienie kwalifikacji zawodowych młodych bibliotekarzy oraz informowanie całego środowiska bibliotekarskiego w najnowszym trendach zawodowych i literackich.

W ramach szkolenia i doskonalenia zawodowego organizowano wyjazdy do innych bibliotek, a w ramach podnoszenia poziomu ogólnego bibliotekarzy organizowano

wyjazdy do teatrów i na ogólnopolskie wystawy. Często inicjatywa tych wyjazdów była podejmowana przez Koło Miejskie w Opolu, a Zarząd Okręgu SBP wspierał je tylko organizacyjnie i finansowo. W tym czasie nawiązano również współpracę ze Stowarzyszeniem Księgarzy Polskich, która trwa do dziś i która zaowocowała wieloma udanymi akcjami.

Od 1975 roku Zarząd Okręgu SBP jest członkiem OTKO i z tego tytułu ma nie tylko obowiązki, ale i profity.

Po dokładnym przebadaniu środowiska okazało się, że wielu bibliotekarzy z bardzo dużym stażem nie posiada żadnych odznaczeń i są często pomijani przy nagrodach i wyróżnieniach. Wyrównanie tych spraw stało się sprawą ambicjonalną i trwało kilka lat. W tym zakresie Zarząd Okręgu SBP ma konkretna i duże osiągnięcia.

ZO popierał zawsze i wspomagał wszystkie inicjatywy wydawnicze związane z działalnością bibliotek i bibliotekarzy naszego miasta, jak również uczestniczył w tych pracach.

Brak dużych skupisk bibliotekarskich o mniej więcej jednakowej orientacji zawodowej, nie sprzyjał w naszym Okręgu pracy sekcji. Kilkakrotnie były one powoływane, ale z braku silnego reżimu organizacyjnego rozpadały się po jakimś czasie. Niemniej dla historycznej dokładności należy o nich wspomnieć.

27 lutego 1975 roku na posiedzeniu Prezydium Zarządu Okręgu SBP powołano 4 sekcje:

- 1/ Sekcję szkoleniowo-samokształceniową
Przewodnicząca kol. A. Tokarska
- 2/ Sekcję Bibliotek Szpitalnych
Przewodnicząca J. Kościów
- 3/ Sekcję Informacji i Propagandy
Przewodniczący kol. Ireneusz Chudy
- 4/ Sekcję Bibliofilską

Przewodniczący kol. R. Sękowski.

Każdy z przewodniczących sekcji złożył plany pracy, ale nie wyszły one poza postulaty, a ponieważ Przewodniczący Sekcji zajmowali się tymi dziedzinami w swojej codziennej pracy zawodowej, można odnotować pewne poczynania z tego zakresu w ramach ich pracy i pasji osobistych. Z inicjatywy kol. W. Matwiejczuk 30 III 1977 roku powołano Sekcję Organizacji Pracy i Porad Prawnych, składającą się z 5 osób, a służącą fachową pomocą bibliotekarzom wszystkich typów bibliotek na terenie woj. opolskiego.

Skład osobowy tej sekcji był następujący: Przewodniczącą Sekcji została dr Irena Bryłowa z Biblioteki Głównej WSI.

Członkowie:

Maria Deblessem - WSP

Jadwiga Tkaczewska - WSP

Anna Sil - WSP

Janina Kościów - WBP

Rozesłano do wszystkich kół zawiadomienia o powstaniu sekcji z adresami jej członków, telefonami i sprecyzowaniem zakresu poradnictwa przydzielonego poszczególnym osobom.

Nie prowadzono specjalnej statystyki porad, ale do poszczególnych osób zgłaszali się dość często bibliotekarze uzupełniający kwalifikacje na konsultacje indywidualne /kol. Sil - polityka gromadzenia zbiorów, Kol. Tkaczewska - opracowanie zbiorów, Kol. I. Brył - mała mechanizacja biblioteki, Kol. J. Kościów - praca oświatowa z czytelnikiem oraz organizacja bibliotek szpitalnych i biblioterapia/.

9 kwietnia 1976 roku w Bibliotece Głównej WSP w Opolu zorganizowano spotkanie bibliotekarzy w rocznicę uchwalenia ustawy bibliotecznej, na którym dr Jan Jakubowski, ówczesny dyrektor Biblioteki Głównej WSP, omówił ustawo-

-dawstwo biblioteczne od Dekretu o Bibliotekach do Ustawy Bibliotecznej, a mgr Roman Sękowski dyrektor WBP złożył sprawozdanie z pobytu na IV Międzynarodowej Konferencji Krajów Socjalistycznych, poświęconej problematyce budownictwa, wyposażenia i mechanizacji bibliotek /20-24 X 1975 Poczdam/.

Do większych konferencji środowiskowych należało również spotkanie zorganizowane 18 maja 1977 roku w Klubie Arlekin z okazji 60 rocznicy powstania Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich z następującym programem:

mgr R.Sękowski - Powstanie i działalność SBP w latach 1917 - 1977

mgr W.Matwiejczuk - Informacja na temat działalności SBP na Opolezczyźnie.

Wręczenie Odznak Honorowych SBP zasłużonym bibliotekarzom J.Knapik i M.Kośniewskiej.

Spotkanie z literatem Janem Goczolem na temat kontaktów pisarza z bibliotekarzami i czytelnikami.

Z okazji tej Zarząd Okręgu SBP wydał: *ekalibris* projektu Krzysztofa Buckiego.

14 XII 1979 roku z dużym zaangażowaniem osobiście dyrektor R.Sękowski ówczesny przewodniczący Zarządu Okręgu SBP zorganizował w Rogowie Opolskim spotkanie pionierów bibliotekarstwa i księgarstwa opolskiego. Impreza organizowana była wspólnie z ZO SKP. Goście zwiedzili zbiory specjalne WBP w Rogowie, a także wysłuchali gawędy o książce dr Zbyszka Badnorza oraz podzielili się wspomnieniami z pierwszego niełatwego okresu organizacji i działalności bibliotek i księgarni.

Wspomnienia zostały zarejestrowane na taśmie magnetofonowej. Wydrukowano również piękne, bibliofilskie zaproszenia. Teraz w kolejności omówię ważniejsze akcje i imprezy inicjowane i organizowane przez Zarząd Okręgu w minionych latach:

Sesja popularnonaukowa

30 V 1978 roku została zorganizowana sesja popularnonaukowa z okazji Dni Kultury, Oświaty Książki i Prasy oraz Dnia Bibliotek w gmachu WSP z następującym programem:

Referaty:

- "Główne kierunki rozwoju bibliotek polskich do 1990 roku" - mgr I. Chudy
"Ustawa o bibliotekach i jej znaczenie dla rozwoju bibliotekarstwa polskiego" - mgr W. Matwiejczuk.
"Działalność służb informacyjnych i problemy automatyzacji procesów informacji" - mgr A. Solka.

Liczenie zgromadzonych bibliotekarzy powitał doc. or hab. H. Kaczmarek, przy okazji nastąpiło wręczenie dyplomów i nagród zasłużonym bibliotekarzom.

Sesji towarzyszyła wystawa zatytułowana: "Biblioteczne akty prawne wydane w Polsce w latach 1946 - 1978".

W 40 rocznicę wydania "Dekretu o bibliotekach" 10 kwietnia 1985 roku zorganizowano sesję popularnonaukową u udziałem przewodniczącego Zarządu Głównego SBP dr Stefana Kubowa i opiekunki okręgu z ramienia Zarządu Głównego dr Krystyny Rohozińskiej.

Temat sesji: "Biblioteki Opola w służbie nauki i kultury". Przygotowania do sesji trwały równy rok. Program przewidywał:

Referaty:

- "Księgozbiory bibliotek Opola jako baza informacyjna" - mgr A. Solka.
"Selektywna dystrybucja informacji w służbie nauki" - mgr E. Szumny.
"Informacja pedagogiczna w szkole wyższej" - dr W. Matwiejczuk, mgr H. Okoń.
"Wojewódzka biblioteka publiczna ośrodkiem wiedzy i informacji o regionie" - mgr A. Śliwińska.

Sesja odbyła się w nowo otwartym gmachu WSI, dokąd została również przeniesiona biblioteka główna WSI. Towarzyszyła

sesji wystawa pt. "Wydawnictwa i publikacje bibliotek miasta Opola". Odpowiednie oprawa i ranga jaką nadano sesji zgromadziła nie tylko bibliotekarzy, ale przedstawiciele nauki i kultury miasta Opola, władze polityczne, przedstawiciele prasy, radia i telewizji. Sesję uświetnili swoją obecnością rektorzy obu uczelni.

Materiały sesji zostały w całości wydrukowane w poradniku "Pomagamy sobie w pracy", a dwa referaty przesłano do druku w prasie centralnej.

Konferencje prasowe

W celu propagowania tematyki bibliotekarskiej na łamach prasy i w środkach masowego przekazu w latach 1975 - 1977 i 1980 roku zorganizowano w Dniach Kultury, Oświaty, Książki i Prasy konferencje prasowe z udziałem przedstawiciele wszystkich wydanych w Opolu periodyków oraz przedstawiciele radia i telewizji.

Udział w nich brali również zaproszeni przez Zarząd Okręgu SBP dyrektorzy i kierownicy większych bibliotek Opola, którzy zapoznawali dziennikarzy z najistotniejszymi problemami bibliotekarstwa w Polsce i w regionie.

Sprawy wydawnicze

W 1976 roku ZO SBP z pomocą Biblioteki Głównej WSP i Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej wydał informator pod tytułem "Służba informacyjna w bibliotekach miasta Opola" /Nakład 250 egz./

Podano w nim informacje dot. księgozbiorów, kartotek, sposobu udzielania informacji i godzin pracy 4 większych bibliotek Opola, mających dobrze zorganizowane ośrodki informacyjne.

W 1981 roku postanowiono wydawać dla kół terenowych biuletyny 2 x do roku informujące o działalności Zarządu Okręgu.

Opracowano jedynie dwa. Nawał prac zawodowych i duże obciążenie pracą członków ZO uniemożliwiło prace nad

biuletynem. Należy zaznaczyć, że główny ciężar obowiązków i realizacja podejmowanych inicjatyw spoczywa wyłącznie na członkach Zarządu Okręgu SBP mieszkających w Opolu.

W 1969 roku Koło Miejskie SBP wydało starannie opracowany "Przewodnik po bibliotekach Opola". W 10 lat później w miarę jak następowała częściowa dezaktualizacja tego przewodnika, postanowiono wydać nowy. Wydrukowano ankiety i rozesłano do poszczególnych instytucji, a prace nad przewodnikiem prowadzone przez Zarząd Okręgu były już dość zaawansowane, ale wydawnictwo nie zostało doprowadzone do końca. Sieć bibliotek Opola w tym czasie była już dość liczna i członkowie zespołu redakcyjnego doszli do wniosku że praca taka może być wydana jedynie przez instytucję, a nie siłami społecznymi.

Zebrany materiał uległ z roku na rok dezaktualizacji.

W 1981 roku Koło Miejskie SBP opracowało "Bibliografię publikacji bibliotekarzy Opola" zawierającą 796 pozycji. Publikacja ta unaoczniała, że bibliotekarskie środowisko jest prężne intelektualnie i drukowało swoje wypowiedzi nie tylko w prasie regionalnej, ale centralnej, bibliotekarskiej i społeczno-kulturalnej. W 1986 roku również Koło Miejskie przygotowało i przekazało do druku publikację pt. "Oni szli do ludzi", zawierającą 30 sylwetek bibliotekarzy miasta Opola, pierwszych organizatorów bibliotek i czytelnictwa z lat 1946 - 1960.

Oprócz sylwetek zamieszczone są również zdjęcia. Publikacja ta została wydana przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną w Opolu. Oba wydawnictwa wspierał finansowo Zarząd Okręgu SBP oraz uczestniczył w zbieraniu materiałów. Od kilku lat z ramienia Zarządu Okręgu SBP kol. mgr Teresa Jarzębek z Biblioteki Głównej WSI pracuje nad Informatorem o bibliografiach w zbiorach dużych bibliotek miasta Opola.

Księga Zasłużonych

W 1981 roku Zarząd Okręgu SBP zainicjował założenie "Księgi Zasłużonych-Bibliotekarzy". Wpisy obejmują bibliotekarzy wszystkich sieci z całego okręgu i dokonywane są dwa razy do roku: w maju - z okazji Dni Kultury, Oświaty, Książki i Prasy i we wrześniu - z okazji inauguracji roku kulturalno-oświatowego.

Kandydatury są ustalane każdorazowo na posiedzeniu plenarnym Zarządu Okręgu, a księga ma stanowić materiał biograficzny i dokumentacyjny. Przykłada się dużą wagę do oprawy organizacyjnej przy wpisie, aby wyróżniony miał chwilę prawdziwej satysfakcji moralnej i zawodowej.

Drugi tekst wpisu na czerpanym papierze zostaje wręczony wyróżnionej osobie podczas uroczystości. Księgę otwiera wpis dokonany 26 maja 1981 r. Lista bibliotekarzy, którzy znaleźli się w księdze jest następująca:

Kol. Halina Gęszczyńska	-	WBP
Janina Knapik	-	WBP
Maria Koźniewska	-	WBP i WSP
Hanna Chudziakiewicz	-	MBP Brzeg
Olga Ptasiewicz	-	WSP
Maria Deblessem	-	WBP, WSP
Henryk Ostrowski	-	PiMBP Namysłów i Kluczbork
Janina Wojczykówna	-	MBP Nysa
Krystyna Strasserowa	-	MBP Brzeg
Teresa Jarzabek	-	WSI
Teresa Sokołowska	-	GBP Paczków
Krystyna Szczudłowska	-	WBP
Kamila Wartanowicz	-	PBW, Biblioteka PSKO1B i Biblioteka Repertuarowa WDK
Stefanie Smajek	-	MBP Kędzierzyn-Koźle
Maria Cichoniowa	-	PBW i biblioteka szkolna
Zofia Żołud	-	Biblioteka Garnizonowa w Opolu
Lidia Kaczmarczyk	-	MGBP Niemodlin.

Osiągnięcia bibliotekarzy wpisanych do Księgi obrazują częściowo rozwój bibliotekarstwa w naszym województwie w czterdziestoleciu i stanowić będą przyczynek dla badaczy rozwoju kultury współczesnej województwa opolskiego.

Wycieczki i wymiana doświadczeń

Dużą rolę w podnoszeniu poziomu ogólnego i zawodowego bibliotekarzy odgrywają wycieczki szkoleniowe i wymiana doświadczeń. Część z nich organizowana była wyłącznie przez Zarząd Okręgu, część wspólnie lub wyłącznie przez Koło Miejskie. Do ważniejszych należały: w maju 1980 roku 20-osobowa grupa bibliotekarzy wyjechała do Czechosłowacji i zwiedziła biblioteki w Karwinie, Ostrawie, Boguminie i w mieście Frydek-Mistek. Była to rewizyta. W 1979 roku podejmowaliśmy bibliotekarzy czeskich w Opolu.

W 1980 roku zwiedzono wystawę w Krakowie "Polaków portret własny" /30 osób/ oraz zorganizowano wyjazd na wystawę dzieł Pabla Picasso. W 1982 roku zorganizowano wycieczkę do biblioteki klasztoru OO. Paulinów na Jasnej Górze.

W 1983 roku zwiedzono wystawę drzeworytów Albrachta Dürera w Katowicach i Prywatny Dom Pamiątek Przeszłości Zofii i Stanisława Bocianowskich w Dąbrowie Górniczej.

W 1983 roku odbyła się wycieczka do Krakowa na sztukę Karola Wojtyły "Brat naszego Boga".

W 1984 roku zwiedzono Zamek Królewski w Warszawie / przy pomocy finansowej WBP/.

W 1985 roku zorganizowano wycieczkę do Wrocławia na "Panoramę Racławicką", przy okazji zwiedzono Dział Starodruków Biblioteki Uniwersyteckiej.

Panoramę Racławicką zwiedziła większość bibliotekarzy miasta Opoli i województwa, gdyż dyrekcja WBP poparła tę akcję finansowo i organizacyjnie.

Podejmowaliśmy też większe i mniejsze grupy bibliotekarzy przyjeżdżające do Opoli / w 1977 r. z Białegostoku i z Częstochowy w 1985/. Ze względu na trudności

z zakwaterowaniem i podniesieniem cen w hotelach nie doszła do skutku zaplanowana w roku ubiegłym wycieczka ZO SBP do Poznania.

Koło Miejskie organizowało jeszcze wyjazd do Krakowa na wystawę Kossaków.

Odczyty

Są stałym punktem każdego planu pracy zarówno Koła Miejskiego w Opolu jak i Zarządu Okręgu SBP w Opolu.

Staramy się organizować je dla całego środowiska bibliotekarskiego. W tym celu ZO SBP zwrócił się z pismem-prośbą do dyrektorów wszystkich bibliotek miasta Opolu, aby odczyty na tematy zawodowe, były traktowane jako szkolenie i mogli w nich uczestniczyć bibliotekarze nawet w godzinach pracy. Tematyka odczytów jest różnorodna, ale tak dobrana, aby bibliotekarze mogli zapoznać się z najnowszymi osiągnięciami zawodowymi w Polsce i na świecie. Zwykle dwa odczyty rocznie organizuje Koło Miejskie i dwa - Zarząd Okręgu. Do 1980 roku Koło Miejskie zorganizowało 20 odczytów.

Odnaczenia, wyróżnienia, dyplomy.

W ciągu ostatnich lat Zarząd Okręgu SBP występował wielokrotnie do władz wojewódzkich i miejskich o odnaczenia, wyróżnienia i dyplomy dla długoletnich bibliotekarzy. Uzyskaliśmy nawet nagrody rzeczowe i pieniężne.

Listy z kandydaturami naszych członków jak dotąd były w pełni respektowane zarówno przez Wydział Kultury Urzędu Wojewódzkiego jak i Wydział Kultury Urzędu Miejskiego i Prezydenta miasta Opolu.

Szczególnie trudna jest sytuacja bibliotekarzy szkół wyższych, gdzie limit odnaczeń jest ograniczony i z reguły są one przyznawane pracownikom naukowo-dydaktycznym, a rzadziej bibliotekarzom.

Chodziło nam również o usatysfakcjonowanie bibliotekarzy

pracujących w bibliotekach szkolnych i w magazynach, którzy wykonują ważne czynności, a nie są dostrzegani przez władze. Są to z reguły bibliotekarze z co najmniej 20-letnim stażem pracy.

Z naszego Okręgu Honorowe Odznaki Stowarzyszenia otrzymali:

1976 Kol. Halina Gęszczyńska, Maria Kośniewska i Janina Knapik.

1977 Kol. Janina Kościów

1979 Kol. Roman Sękowski i Władysława Gromek

1980 Kol. Maria Cichoń

1985 Kol. Teresa Jarząbek i Aniela Moszowska

1986 Kol. Wanda Matwiejczuk, Kol. R. Sękowski otrzymał z ZG SBP Medal Komisji Edukacji Narodowej.

ZO SBP włącza się do obchodów jubileuszowych 25,30 i 35-lecia pracy naszych Koleżanek i Kolegów. Z tej okazji wysyłamy telegramy gratulacyjne, uczestniczymy osobiście w jubileuszach i wręczamy upominki w postaci wartościowych książek.

W 1987 roku wystąpiliśmy o 3 Honorowe Odznaki do Zarządu Głównego SBP i o limit na 2 odznaki "Zasłużony Działacz Kultury" i 3 odznaki "Zasłużony dla miasta Opole", zostaną one wręczone w maju lub na jesieni z okazji IX Zjazdu Bibliotekarzy.

Ponadto Zarząd Główny SBP wystąpił na wniosek Zarządu Okręgu SBP o Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski dla Kol. Janiny Knapik oraz Złoty Krzyż Zasługi dla Koleżanki J. Graty i Srebrny dla Koleżanki Antoniny Solki. ZO SBP z upoważnieniem ZG rozprowadził kwestionariuszankietę wśród bibliotekarzy wszystkich bibliotek, aby zebrać informacje do rubryki prowadzonej w "Poradniku Bibliotekarza" pt. "Kto jest kim w bibliotekarstwie i informacji naukowej". Wytypowano bibliotekarzy, którzy wnieśli większy wkład w rozwój bibliotekarstwa w Opolu, a także mają dorobek naukowy, publicystyczny i organiza-

-cyjny. Łącznie 10 osób, m.in. Kol. mgr M.Fabera-redaktora "Bibliografii Województwa Opolskiego", kol. mgr Ewę Wyględkier. Biblioteki Instytutu Śląskiego w Opolu - autorkę licznych prac z zakresu bibliografii, ngr K.Wartanowicz-organizatorkę Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej, Kol. Wandę Matwiejczuk - dyr. Bibl.Główniej WSP, autorkę licznych publikacji, pracownika naukowo-dydaktycznego WSP. Z ankiet rozesłanych przez redakcję "Poradnika Bibliotekarza" ukazały się już dwie sylwetki: dr Ireny Bryłowej-organizatorki Biblioteki Głównej WSI i st. kustosa Janiny Kościów- wieloletniej, czynnej bibliotekarki. O aktywności członków naszego ZO mogą świadczyć ich działania w ZG SBP, a także ich udział w radach narodowych i innych ciałach społecznych. Kol. J. Kościów od 20 lat jest członkiem Sekcji Czytelnictwa Chorych i Niepełnosprawnych przy Zarządzie Głównym SBP /obecnie wiceprzewodnicząca sekcji/. Kol. Roman Sękowski do 1981 roku był członkiem Zespołu Bibliotekarzy Partyjnych przy KC PZPR oraz członkiem Sekcji Bibliotek Publicznych przy Zarządzie Głównym. W pracę Sekcji Bibliotek Publicznych włożył całą swoją wiedzę i doświadczenie.

W 1981 roku podczas Zjazdu Bibliotekarzy w Warszawie został wybrany członkiem Komisji Statutowej. Ponadto z ramienia Zarządu Okręgu SBP pełnił funkcję członka Rady Kultury przy Wojewodzie Opolskim.

W kadencji 1981-1984 Kol. Jadwiga Grata wchodziła w skład Sądu Koleżeńskiego przy ZG SBP, a Kol.Teresa Jarząbek w obecnej kadencji jest członkiem Komisji Rewizyjnej.

Kol. Wanda Matwiejczuk została powołana na członka Sekcji Szkół Bibliotekarskich / 1981-84/ i była członkiem Komisji Kultury Miejskiej Rady Narodowej.

Każda z wymienionych osób brała czynny udział

w pracach sekcji oraz w organizowanych przez nie posiedzeniach i konferencjach. Ponadto członkowie SBP pełnili i pełnią funkcję radnych i członków komisji kultury. Kol.E. Romińska jest przewodniczącą Miejsko-Gminnej Rady Narodowej i Komisji Kultury w Nysie, Kol.W.Maksymowicz jest członkiem Komisji Kultury Miejsko-Gminnej Rady Narodowej w Niemodlinie, a Kol. Maria Kipka pełni funkcję radnej Miejsko-Gminnej Rady Narodowej w Krapkowicach.

W chwili obecnej posłem na Sejm jest Kol. Stanisław Giecwicz-Pilarska członek SBP i na jej ręce przekazujemy postulaty dotyczące spraw związanych z biblioteką i książką. Ponadto Zarząd Okręgu SBP wysyłał swoich przedstawicieli na ogólnopolskie konferencje i sesje tematyczne organizowane przez Zarząd Główny.

ZO SBP współpracuje również z Zespołem Bibliotekarzy Partyjnych przy KW PZPR, któremu przewodniczy mgr Tadeusz Chrobak, dyrektor WBP. Do nietypowych imprez dyktowanych przez czasy, w których żyjemy trzeba zaliczyć organizację kiermaszy nazwanych "Skup i sprzedaż książki używanej". Organizatorami ich byli: ZO SBP i Zarząd Okręgu Stowarzyszenia Księgarzy Polskich. Później włączyła się do nich również Wojewódzka Biblioteka Publiczna. Kiermasze zaczęto organizować z chwilą wystąpienia trudności na rynku księgarskim. Dochód ze sprzedaży książek po cenach symbolicznych był przekazywany po połowie na konta SKP i SBP.

Nie ma takiej dziedziny życia bibliotekarskiego, aby ZO SBP nie włączał się czynnie w jego nurt. Są to czasem sprawy bardzo różne, często ludzkie, skomplikowane, jakie niesie życie i czasy, w których żyjemy.

Interweniowaliśmy w sprawie wykwaterowania z budynku WBP Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej, gdyż ciasnota pomieszczeń nie pozwalała na dalszy rozwój tej placówki, a w roku 1982 występowaliśmy w sprawie po-

-szerzenia gmachu WBP o część Ośrodka Szkoleniowego KW PZPR.

W 1982 roku ZO SBP b. ostro, energicznie i ze skutkiem występował do Zarządu Głównego SBP, Ministerstwa Kultury i Sztuki i Wojewody Opoleckiego w sprawach personalnych Kol. Romana Sękowskiego, staraliśmy się również usilnie o samodzielne mieszkanie dla Kol. Anny Bednarskiej. ZO SBP opracował również propozycje do przygotowywanej się ustawy o bibliotekach.

Rok 1982 był trudny również i dla Stowarzyszenia. Szereg bibliotekarzy doświadczonych i z dużym stażem oraz wiedzą zawodową zrezygnowało z przynależności do SBP, po wstąpieniu ZS SBP do PRON-u, motywując ten krok niezgodnością ze Statutem. Mimo to nasze szeregi nie zostały zdziesiątkowane tak, jak w innych okręgach.

Po 1975 roku nie możemy dopracować się wszędzie ogniw SBP, a obecnie liczba kół zamyka się cyfrą 5. Bibliotekarze wykazują bierność i nie widząc wymiernych korzyści z przynależności do SBP rezygnują z członkostwa, a koła terenowe nie potrafią opracować atrakcyjnych planów pracy i wygrać atutów jakie daje im statut SBP.

Zauważa się również spadek ambicji zawodowych wśród młodej kadry bibliotekarzy.

Wśród większości członków Stowarzyszenia długoletnie bezskuteczne działania zmierzające do realizacji istotnych, ważnych i słusznych postulatów przedstawianych na ogólnopolskich zjazdach SBP spowodowało rozczarowanie i zniechęcenie.

Obniżenie rangi zawodu bibliotekarskiego poprzez niskie płace nie zawsze właściwą politykę wydawniczą /nakłady, dobór tytułów i autorów/ stawia bibliotekarzy na uboczu. Przyjmują oni rolę obserwatorów. Staramy się przełamać te postawy, wyjść naprzeciw potrzebom młodych bibliotekarzy, gdyż w tym zawodzie nie można być obserwatorem, trzeba rozumieć całość zagadnień związanych z kulturą i trzeba

widzieć cel do jakiego zmierzamy.

Rok 1987 jako rok 70-lecie powstania SBP musi być szczególnie wypełniony pracą. Opracowaliśmy oddzielny program obchodów, który będzie realizowany cały rok, a naczelnym punktem planu jest ukazanie przez środki masowego przekazu i prasę, dorobku bibliotek naszego regionu.

Biblioteki, które osiągnęły dość dużą nowoczesność i przechodzą na systemy zautomatyzowane, jak Biblioteka Główna Wyższej Szkoły Pedagogicznej i inne, będą pokazane społeczeństwu w audycjach telewizyjnych.

Każde pokolenie bibliotekarzy ma swoje zadanie do rozwiązania. Przed młodym pokoleniem stoje znów nowe. Musi ono pracować nad likwidacją regresu w kulturze naszego społeczeństwa, musi pracować nad podniesieniem jakości naszego czytelnictwa, unowocześnieniem obsługi, wprowadzeniem mechanizacji i nowoczesności.

Bez hurra optymizmu wierzymy, że sytuacja bibliotekarstwa polskiego ulegnie poprawie i wejdzie na właściwe tory.

Wydawnictwa Instytutu Śląskiego w Opolu

"Encyklopedia wiedzy o Śląsku"/ Seria popularnonaukowa/

Małoformatowa seria "Encyklopedia wiedzy o Śląsku" redagowana przez dyrektora Instytutu Śląskiego w Opolu prof. Janusza Kroszela stała się kontynuacją "Komunikatów" ukazujących się w latach 1957-1974. Obecna forma ma niespełna 3 lata, odcinek czasu dość krótki, a komplet książek wydanych w ramach serii tworzy już dziś sporą biblioteczkę / 10 tomików/, a w planach znajdują się wciąż nowe tytuły.

W założeniach serii, potocznie zwanej -"dyrektorską" - znalazła się szeroko pojęta popularyzacja wiedzy o Śląsku, zwłaszcza zaś jego bogata przeszłość historyczna, sylwetki osób szczególnie zasłużonych dla polskości Śląska, dzieje miast śląskich oraz współczesny dorobek kulturalny i gospodarczy. Seria adresowana jest do czytelnika, którego wiedza o Śląsku jest raczej niewielka. Wydawca kierując się tą dyrektywą serwuje bogaty zestaw tematów o walorach poznawczo-naukowych.

"Encyklopedia" ma dotrzeć do jak najszerszych grup czytelniczych, przyczynić się do tego mogą bibliotekarze, którzy poprzez organizację spotkań autorskich, wystawy książek itp. rozpropagowałyby te tomiki.

Pierwszą pozycją serii była książeczka Bolesława Limanowskiego pt. "Odrodzenie i rozwój narodości polskiej na Śląsku"/Opole 1985/. Pierwsze jej wydanie było w 1921 r. Obecnie do druku przygotował ją Wiesław Lesiuk. B.Limanowski /1835-1935/ należał do znanych

postaci historycznych, fascynujących wielu biografów, interesował się m.in. problematyką życia narodowego na Śląsku. Koncentrował swą uwagę na dziejach ludności, zwłaszcza klasy robotniczej.

Księżeczką popularyzującą bogatą historię Śląska są "Polskie dzieje Śląska"/Opole 1986/.

Autor, znakomity znawca tych problemów, nieżyjący już prof. Kazimierz Popiołek w skondensowanej formie ukazał nam oblicze walczącego Śląska o prawo do polskości.

Kolejną pozycją omawianej serii jest tomik Michała Lisa pt. "Górny Śląsk . Zarys dziejów do I wojny światowej"/Opole 1986/. Praca ma charakter swoistej kroniki o regionie. Zasadniczy zręb informacji to wydarzenia polityczne, na tle których zostały przedstawione zachodzące zmiany w dziedzinie przemysłu: górnictwie, hutnictwie, rolnictwie. W publikacji czytelnik znajduje spore wiedzy o stosunkach narodowościowych, stanie kultury śląskiej itp.

Wymienione pozycje B. Limanowskiego, M. Lisa i K. Popiołka polecałabym tym wszystkim, którzy nie mają możliwości studiowania obszernych monografii, a chcą poszerzyć swą wiedzę historyczną o Śląsku.

Niezwykle cenną prasę z dziedziny nazewnictwa jest książka nieżyjącego już profesora Henryka Borka pt. "Wśród śląskich nazw" /Opole 1986/. Na jej kartach odnajdujemy zaskakujące nas często wytłumaczenia nazw, z którymi stykamy się na co dzień. Pochodzenie nazwy wsi Gosławice- autor wywodzi od imienia Gosław, Krapkowice- od przydomka Chrapek. Podobnie się rzecz ma z nazwiskami, które autor wyprowadza od narzędzi pracy, zjawisk przyrody, roślin czy zwierząt. Np. Grotek=cebrzyk, Kozub=koszyk, Loska=dłuższy kij itd. Myślę, że chętnie sięgniemy po tę książkę, może uda się i nam odszukać tu własne nazwisko...

Badania nad dziejami miast śląskich prowadzi na WSP doc. dr hab. Jan Kwak. W jego dorobku znalazła się pozycja o charakterze popularnonaukowym przygotowana do "Encyklopedii" pt. "Obyczajowość mieszkańców miast górno-śląskich w XVI-XVIII w." /Opole 1986/. Jest to bardzo barwnie napisana książeczka o zwyczajach, nawykach, sposobie życia itp. Wiele z przeszłości przetrwało do dnia dzisiejszego, zwyczaję ewiąteczne, uroczystości rodzinne, popularne imiona. Na stronie 30 można przeczytać, że:

"Śluby odbywały się najczęściej w poniedziałki lub wtorki, nigdy zaś we środy, gdyż wiercono, że północ ze środy na czwartek stanowi porę harców diabłów i czarownic..."

Na Śląsku nie tylko dzieci, ale i dorośli słyszeli o zbójniku Ondraszku z Beskidu Śląskiego, o Koźle /właścicielu potężnej twierdzy na Kłodnicy/, Czarnym Pawle, grasującym w lasach raciborskich itp. Nawiązuje do tych opowieści interesująco napisana książka Zdzisława Piaseckiego pt. "Ondraszek, prawda i mity o najgłośniejszym zbójniku Śląskim" /Opole 1986/. Autor stara się tu ukazać legendę na tle bogatych źródeł naukowych o Ondraszku. Generalnie jak twierdzi "mity ondraszkowe należą do grupy opowieści wyrosłej z marzeń o życiu lepszym od rzeczywistego i wolnym od trosk materialnych". Czy dzisiejsze marzenia są inne? Legendę o "Śląskim Janosiku" tworzyły takie sławy jak: Gustaw Morcinek, Stanisław Hadyna, Zofia Kossak, Feliks Nowowiejski czy Władysław Skoczyłtas.

Wśród pozycji biograficznych serii znajdują się dwie prace o byłych dyrektorach Instytutu Śląskiego w Opolu. Autorem pierwszego opracowanie pt. "Józef Kokot" jest zespół: Rudolf Buchała ze Śląskiego Instytutu w Katowicach, Janusz Gilas z Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu i M. Lis z Instytutu Śląskiego w Opolu, a drugiego pt. "Roman Lutman" /Opole 1986/- Joachim Glensk. Na pewno te zestawienia biograficzne nie będą jedynymi

tego typu publikacjami o ludziach tak zasłużonych dla regionu po 1945 roku.

Od dawien dawna z lubością czytawali kalendarze na Śląsku, podobnie jak i w innych regionach Polski, ludzie o różnych zawodach i zainteresowaniach. Kalendarze książkowe, bo o nich jest mowa w opracowaniu Krystyny Kossakowskiej-Jarosz - "Polskie kalendarze powszechne na Górnym Śląsku" /Opole 1987/ należały do najpopularniejszych wydawnictw na Śląsku w XIX w. Starali się je wydawać m.in. tacy działacze śląscy jak. ks. Józef Szafranek, Karol Miarke, Bronisław Koraszewski i inni. Kalendarze upowszechniały krótkie formy literackie, dostarczały rozrywki, kształtowały postawy moralne, kultywowały rocznice, były narzędziem edukacji narodowej wielu tysięcy rodzin polskich na Śląsku.

Galerię portretów serii zamyka pozycja Jolanty Kwiatek pt. "Górnośląska szkoła ludowa na przełomie XIX i XX w." /Opole 1987/. Publikacja ta obrazuje charakter szkolnictwa na Śląsku, tragiczny los dzieci polskich poddawanych germanizacji i wynikające z tego konsekwencje.

Wyżej wymienione pozycje serii "Encyklopedia wiedzy o Śląsku" są do nabycia w Wydawnictwie Instytutu Śląskiego w Opolu i księgarniach na terenie miasta. Cena od 80-180 zł. może stanowić zachętę do ich nabycia.

Stacja Małej Poligrafii
Wojewódzkiej Biblioteki
Publicznej w Opolu.
Zlec. 109/XI/87 nakł. 500
F-3 Format A5

